

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

**Chránová hudba farnosti svatých Filipa a Jakuba
ve Zlíně od roku 1945 po současnost**

Church music in Parish of Saint Phillip and Saint Jacob in Zlin
from the year 1945 up until present day

Bakalářská práce

Autor: Jan Jakubíček

Vedoucí práce: prof. MgA. Petr Planý

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením prof. MgA. Petra Planého. Veškeré použité materiály a zdroje uvádím v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 26. dubna 2020

.....

podpis studenta

Nejprve děkuji prof. MgA. Petru Planému za odborné rady a připomínky při psaní mé bakalářské práce, dále bych rád poděkoval sbormistru Ing. Jaromíru Schneiderovi, varhaníkovi Ludvíku Šuranskému a zejména pak kaplanovi farnosti Mgr. Ondřeji Talašovi za zpřístupnění farního archivu.

Anotace

Jméno a příjmení	Jan Jakubíček
Katedra	Katedra hudební výchovy
Vedoucí bakalářské práce	Prof. MgA. Petr Planý
Rok obhajoby	2020

Název práce	Chránová hudba ve farnosti svatých Filipa a Jakuba ve Zlíně od roku 1945 po současnost
Název práce v angličtině	Church music in Parish of St Phillip and St Jacob from 1945 up until present day
Anotace	Práce se věnuje chránové hudbě ve farnosti svatých Filipa a Jakuba ve Zlíně v letech 1945 až po současnost. Uvádí historii zdejší farnosti a chránových sborů, které v ní působily. Zmiňuje repertoár a jeho proměny v průběhu času. V této práci nechybí ani vzpomínky pamětníků.
Klíčová slova	Zlín, chránová hudba, liturgie, salesiáni, varhany, pěvecký sbor, kostel
Anotace v angličtině	The thesis deals with the church music in Parish of Sts Phillip and Jacob in Zlin from year 1945 up until present day. A short history of the parish is presented as well as the information on its affiliated choirs. Coupled with contemporary accounts of the

	past, the purpose of this thesis is to describe the changes to the local musical repertoire throughout the timeframe.
Keywords	Zlin, church music, liturgy, Salesians, organ, choir, church
Rozsah práce	86 stran (161172 znaků)
Jazyk práce	Český

OBSAH

ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST	3
1 DEFINICE POJMŮ	3
1.1 CÍRKEV	3
1.2 CHRÁM	3
1.3 LITURGIE	3
1.4 CHRÁMOVÁ HUDBA JAKO SOUČÁST DUCHOVNÍ HUDBY	4
2 STRUČNÁ HISTORIE.....	6
2.1 Z DĚJIN MĚSTA ZLÍNA	6
2.2 Z DĚJIN FARNOSTI SVATÉHO FILIPA A JAKUBA VE ZLÍNĚ	7
2.2.1 Stručná historie původních varhan.....	9
2.2.2 Varhany po roce 1931	9
2.3 ROZDĚLENÍ FARNOSTI V ROCE 2006.....	9
2.3.1 Stručná historie salesiánů.....	12
2.3.2 Pedagogický přesah působení Salesiánů Dona Boska	12
3 DUCHOVNÍ OSOBNOSTI A ŘEDITELÉ KŮRU.....	14
3.1 VÝZNAMNÍ DUCHOVNÍ SPRÁVCI.....	14
3.1.1 Mons. ThDr. Theodor Vavruša.....	14
3.1.2 P. Bernard Přerovský	15
3.1.3 P. Stanislav Maria Palásek.....	15
3.1.4 P. Ivan Fišar, farář.....	16
3.2 ŘEDITELÉ KŮRU 1945-1963	17
3.2.1 Jan Budík	17
3.2.2 František Nohel.....	17
3.2.3 Jaroslav Svoboda	17
3.2.4 Jaroslav Melichar	18
3.2.5 Vojtěch Faldík.....	18
3.3 ŘEDITELÉ KŮRU V LETECH 1964-1969	18
3.3.1 Miroslav Tomeček	18
3.3.2 P. Josef Pekárek	18
3.4 ŘEDITELÉ KŮRU V LETECH 1970-2003	19
3.4.1 František Macek.....	19
3.4.2 Jaromír Schneider	20
3.4.3 Antonín Jeroným Molek	20
4 SBORY A JINÁ HUDEBNÍ TĚLESA	22

4.1	SBORY V LETECH 1945-1963	22
4.2	SBORY V LETECH 1964-1969	23
4.3	SBORY V LETECH 1970-2006	24
4.3.1	Hudební tělesa při kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně	24
4.3.2	Hudební tělesa při kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů	27
4.4	PROGRAMOVÉ SLOŽENÍ HUDBY	28
4.4.1	Chrámový sbor při kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně	28
4.4.2	Sbor TIBÍ při kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů	33
4.4.3	Ordinária	41
	PRAKTICKÁ ČÁST	42
5	VYMEZENÍ A CÍLE ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY	42
6	HYPOTÉZY A OTÁZKY	43
6.1	HYPOTÉZY	43
6.2	OTÁZKY	43
7	ROZHOVORY	44
7.1	JAROMÍR SCHNEIDER	44
7.2	LUDMILA VYDROVÁ	47
7.3	MIROSLAV KAŠNÝ	49
7.4	PAVEL OSOHA	50
7.5	MICHAL VILÍM	54
7.6	ANTONÍN JERONÝM MOLEK	57
7.7	LUDVÍK ŠURANSKÝ	58
8	SHRnutí PRAKTICKÉ ČÁSTI	60
8.1	SHRnutí PODLE ODPOVĚDÍ NA OTÁZKY	60
8.2	POTVRZENÉ HYPOTÉZY	62
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	65
	PŘÍLOHY	71

ÚVOD

Chránová hudba je s námi již po celá staletí. Její zvuk během bohoslužeb nebo koncertů dává svou důstojností najevo oslavu přítomnosti Boha. Každý člověk vnímá hudbu jiným způsobem a preferuje jinou formu nebo styl hudby. Hudba v kostelích od poloviny minulého století vycházela z tradičního varhanního doprovodu mše. V případě vánočních a velikonočních svátků či jiných církevních slavností byla provozována řada hudebních skladeb složených pro chránový sbor s doprovodem orchestru.

Druhý vatikánský koncil umožnil změnu nejen v liturgii a obrácení bohoslužby u oltáře čelem k lidu, ale také dal nový prostor pro změnu v hudbě. Díky tomu se ke konci 60. let minulého století objevuje v Československu nová forma křesťanské hudby vycházející nejen z vývoje nových stylů hudby, tj. z jazzu, bigbítu a americké folk hudby, ale také z místního folklóru potlačeného komunistickým režimem.

Bakalářská práce se věnuje chránové hudbě v římskokatolické farnosti svatých Filipa a Jakuba ve Zlíně od roku 1945 až do současnosti.

Teoretická část uvádí zjednodušené definice pojmů, stručnou historii města Zlína a farnosti, předkládá informace o varhanách. K historii farnosti patří i snaha o výstavbu nového kostela a rozdělení farnosti v roce 2006.

V souvislosti se vznikem nového filiálního kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů v největším zlínském sídlišti Jižní Svahy v roce 2003 jsou uvedeny i zmínky o historii salesiánů, kterým byl tento kostel svěřen, a kapitola o pedagogickém přesahu působení kongregace Salesiánů Dona Boska.

V dalších kapitolách teoretické části bakalářské práce jsou údaje o významných duchovních správcích a ředitelích kůru od roku 1945 až do dnešní doby, přehled o sborech a jiných hudebních tělesech a o programovém složení jejich hudby.

Praktická část jako hlavní cíl zkoumá chránovou hudbu v kostele svatých Filipa a Jakuba ve Zlíně a v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně. Dalším cílem praktické části je zjistit názory pamětníků na jejich vztah k hudbě a motivaci ke zpěvu v chránovém sboru.

V praktické části bakalářské práce jsou také stanoveny hypotézy týkající se vztahu k hudbě a vnímání změn v hudbě. Pro potvrzení hypotéz byly položeny vybraným respondentům otázky zaměřené mimo jiné na jejich zkušenost s chrámovou hudbou, popř. hrou na varhany. Potvrzení nebo vyvrácení hypotéz by mělo vyplynout z odpovědí na otázky dané v rozhovorech s hudebně zaměřenými pamětníky zastupujícími jednotlivé trendy v chrámové hudbě.

Shrnutím výsledků rozhovorů s respondenty a porovnáním programového složení hudby jednotlivých sborů lze zjistit rozdíly v přístupu sborů k četnosti nácvičku, k programům, ke spolupráci s jinými sbory a k účasti na festivalech.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE POJMŮ

Pro účely této bakalářské práce budou používány následující zjednodušené definice pojmů. Uvedené definice jsou zestručněny kvůli lepší přehlednosti a srozumitelnosti.

1.1 Církev

Slovo církev pochází z řeckého slova „ekklesia“ a znamená vyvolení. U křesťanských církví se jedná o společenství pokřtěných věřících, kteří se ve své víře opírají o bibli.¹

1.2 Chrám

Chrám byl v antickém světě považován za sídlo bohů a byl místem jejich uctívání. V židovské víře je chrám místem, kde je umístěna archa úmluvy. Křesťanská náboženství pokládají též za chrám Boží i své vlastní tělo (1.Kor 3,9-17).²

V dnešní době je pojem chrám chápán jako velká budova, například katedrála, bazilika, kostel. V chrámě se schází věřící k bohoslužbě nebo dalším obřadům, jako křty, svatby, pohřby, ale také tyto budovy slouží jako kulturní památky nebo prostory pro pořádání koncertů. Pro potřeby této bakalářské práce je tedy chrámem i kostel svatého Filipa a Jakuba ve Zlíně.

1.3 Liturgie

Termín liturgie je řeckého původu a znamenalo jakoukoli veřejnou službu pro lidi nebo pro stát. V období raného křesťanství se začal tento termín používat jako označení bohoslužby. V současné katolické církvi se pojmem liturgie označují mše i další obřady. Nejdůležitější bohoslužbou pro křesťany jsou velikonoční obřady sloužené jako připomínka odsouzení, umučení a zmrtvýchvstání Ježíše Krista.³

¹ Youcat – česky: katechismus katolické církve pro mladé. 2017, s. 77.

² 1. List Korintským, 3,9-17. In *Bible online*. [online], [cit. 2020-04-25].

³ RICHTER, Klemens. *Liturgie jako dialog mezi Bohem a člověkem*. In *Pastorace.cz*. [online], [cit. 2020-04-25].

1.4 Chránová hudba jako součást duchovní hudby

Při vyhledávání definice chránové hudby vyvstává problém jejího ztotožnění s duchovní hudbou. V anglickém jazyce se hudba spjatá s církví nazývá „church music“, přičemž přídavné jméno je zde odvozené od podstatného jména „church“, které lze přeložit do českého jazyka buď jako kostel, nebo církev. Nabízí se poněkud novější pohled na etymologickou přesnost při použití fráze „chránová hudba“.⁴

Duchovní hudba se objevuje ve Slovníčku základních hudebních pojmů (1996), kde je popsána jako hudba sloužící k účelům náboženským (mše, žalmy, pašije apod.), zároveň jako synonymum slovního spojení církevní hudba.⁵ Bohužel za duchovní hudbu jsou mnohdy označovány i skladby napsané z duchovních nebo náboženských pohnutek, tudíž se nemusí jednat o hudbu použitelnou během bohoslužeb.

Termín „chránová hudba“ je poněkud přesnější pro popis obsahu této práce, neboť chránovou hudbu lze chápat nejen jako hudbu k bohoslužbě, ale i jako hudbu provozovanou v chrámě během recitálu či koncertu.

Hlavní inspirací pro skladatele chránové hudby je mše svatá, na jejíž texty vznikla řada uměleckých děl provozovaných při mši i samostatně na koncertech.

Chránová hudba ve významu duchovní hudby se ve své podstatě opírá o formálně zavedený konstrukt nazývaný mše svatá. Mše, jinak nazývaná Eucharistie, Večeře Páně, Lámání chleba, Nejsvětější oběť nebo Liturgie, je pro věřící křesťany středem a vrcholem společného vztahu k Bohu (modlitbou).⁶ Mše s doprovodem zpěvu a varhan či orchestru se zpravidla dělí na ordinárium, mnohdy obsahující zhudebněné součásti mše, které se během církevního roku nemění, a proprium, skládající se z proměnlivých částí náležících ke mši. Během mše se ordinárium a proprium vzájemně prolíná.

Ordinárium, buď z latinského slova ordo, znamenající řád, nebo ordinis tj. pořadí, obsahuje Kyrie, tj. prosbu Pána o odpuštění, Gloria, jásot pro Boha a přání pokoje jeho lidu, Credo, vyznání víry, Sanctus, zvolání o svatosti jediného Boha s návazností na Benedictus,

⁴ Church. In *Anglicko-český slovník Lingea*. [online], [cit. 2020-04-25].

⁵ VRKOČOVÁ, Ludmila. Slovníček základních hudebních pojmů. 1996, s. 28-39.

⁶ Mešní řád v celku. In *Liturgie.cz*. [online], [cit. 2020-04-25].

vyvzdvihující požehnanost Ježíše Krista, a na Hosanna, zvolání o spáse. Ordinárium uzavírá Agnus Dei, prosba o smilování a zároveň o dar pokoje.⁷

Proprium, z latinského *proprietas*, vlastnost, se dělí na Introitus neboli vstup k bohoslužbě, Graduale vyznačující se zpěvem nebo recitací žalmu a krátkého úryvku před evangeliem, Offertorium, obětování chleba a vína, symbolů Těla a Krve podle vzoru Poslední večeře a Communio vyznačující se podáváním hostie ze strany kněze po vyřčení fráze „Tělo Kristovo“ a přijímáním ze strany jednotlivců se slovem „Amen“.⁸

V rámci změn bohoslužeb po druhém vatikánském koncilu se začaly vyskytovat pokusy o modernizaci hudby a zpěvu. Namísto varhan se objevuje snaha zavést moderní doprovod mší svatých pomocí rytmických nástrojů jako například kytara, bicí nástroje, a dokonce i elektrické a basové kytary. Důvod k těmto poněkud radikálním změnám byl jistý: varhany se v chrámové hudbě staly de facto symbolem původní éry, tudíž byly v očích mladší generace považovány za zastaralý a neobratný nástroj. Kromě toho se kvůli spojitosti tohoto nástroje se západoevropskou kulturou začala již po převratu roku 1948 hra na varhany převážně omezovat. Směrem k roku 1969 navíc narůstala snaha o vzpouru proti zavedenému systému, jednak na kulturní úrovni, ale také po straně politické. Přes veškerý odpor předchozích generací se mladší generace pokoušela alespoň prosadit již existující zpěvy s kytarou, do té doby používané spíše jako náplň besídek a táboráků.⁹

⁷ SEDLÁČEK, Josef. Prof. Dr. *Kapesní slovník latinsko-český a česko-latinský*. 2011, s. 418.

⁸ SEDLÁČEK, Josef. Prof. Dr. *Kapesní slovník latinsko-český a česko-latinský*. 2011, s. 505.

⁹ FLIEDR, Bob. *Sborník: historie a současnost česko-slovenského gospelu*. 2010, s. 7-86.

2 STRUČNÁ HISTORIE

Tato kapitola se věnuje stručným dějinám města Zlína, kostela sv. Filipa a Jakuba a farnosti, ke které tento kostel patří. Je v ní i zmínka historii varhan v tomto kostele, o stavbě filiálního kostela na sídlišti, rozdělení farnosti a uvedeny stručné dějiny salesiánů, kterým byla nová farnost svěřena, spolu s pedagogickým přesahem činnosti kongregace Salesiánů Dona Boska.

2.1 Z dějin města Zlína

Město Zlín, které se samo považovalo za první valašské městečko, se nachází na hranici mezi třemi moravskými folklorními oblastmi Haná, Slovácko a Valašsko, na obou březích řeky Dřevnice. Nyní má přes 75 tisíc obyvatel.¹⁰

Podle starých zlínských pověstí se město Zlín původně jmenovalo „Zlaté japko“. Když táhli údolím řeky Tataři, dobyli také Zlín. Jeden Tatar zabil pro svou zábavu zlínskou ženu, a tak ho místní lidé jako odplatu za tento čin přibili živého na vrata domu. Od té doby dostalo město jméno „Zlín“.¹¹

První doložené historické písemné zmínky o osadě jsou z roku 1322, kdy Zlín koupila královna Eliška Rejčka, vdova po králi Václavu II. V roce 1397 povýšil tehdejší majitelé panství Šternberkové Zlín na město. Obyvatelé Zlína byli převážně řemeslníci, kteří zásobovali přes městské trhy svými výrobky okolní valašské osady zemědělců a pastevců. Až do konce 19. století mělo město Zlín jen 2 tisíce obyvatel. Růst a rozvoj města nastal se vznikem obuvnické firmy rodiny Baťů od roku 1894. Z původního městečka tak na konci 19. století a na počátku 20. století vyrostlo průmyslové město s moderní architekturou a počet obyvatel vzrostl na 43 500. Zaměstnání obyvatelé nacházeli v továrnách firmy Baťa i za první a druhé světové války. Od 1. ledna 1949 bylo město Zlín přejmenováno podle komunistického prezidenta Klementa Gottwalda na město Gottwaldov. Svůj původní název Zlín dostalo město oficiálně až po sametové revoluci od 1. ledna 1990.¹²

¹⁰ Historie města Zlína. In *Oficiální stránky města Zlína*. [online], [cit. 2020-04-25].

¹¹ PEKÁREK, Karel. *Starozlínské pověsti a lidové povídky*. 1942, s. 11-12.

¹² ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 11-26.

Město je mimo průmyslových podniků sídlem Filharmonie Bohuslava Martinů, Městského divadla, Univerzity Tomáše Bati a řady pěveckých sborů při katolických i evangelickém kostele. Nejstarším pěveckým sborem ve Zlíně je smíšený pěvecký sbor Dvořák, založený v roce 1919, který fungoval bez přerušení i za války a v poválečných letech komunistické diktatury až do dnešní doby. Tento sbor kromě jiných koncertů a koncertních zájezdů u nás i v zahraničí pořádá pravidelně dvakrát ročně své koncerty v kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně. Za trvání sboru Dvořák byla řada členů tohoto sboru zároveň členy chrámových sborů ve Zlíně, a to platí i pro současné členy Dvořáku a chrámového sboru při kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně i sboru TIBI při novém kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů na největším zlínském sídlišti Jižní Svahy.¹³

2.2 Z dějin farnosti svatého Filipa a Jakuba ve Zlíně

Farnost vznikla spolu k původním zlínským kostelem, nyní kostelem sv. Filipa a Jakuba, který byl postaven v letech 1390 až 1420. Původně kostel spravovali katoličtí duchovní. Podle Červinky (1991) se založení kostela a přilehlé farnosti přisuzuje k době předhusitské. Z tohoto období se přímý doklad o existenci kostela doposud nenašel, nicméně autor poukazuje na možnost existence již v 2. polovině 14. století – nejpozději koncem 14. století, kdy byl Zlín povýšen na město. Červinka uvádí fary v okolí Dřevnice, mezi kterými je včleněn i Zlín. O existenci duchovní zprávy před rokem 1400 existuje pouze fragment vizitačního protokolu o návštěvě jihomoravských farností – tehdy slovo farnost zahrnovalo soubor farních statků, nikoliv však v moderním pojetí farnosti jako celku – zahrnující popis dvou kněží v každé z okolních far. Kupříkladu Malenovice měly vlastního vikáře a plebána. Tyto informace zvyšují pravděpodobnost existence menší fary umístěné ve Zlíně v době předhusitské. Městečko, dobově se tento útvar nazývá “městys“ podle vlastní tržnice a kostela, bylo dobově popsáno jako „oppidum Slyn“.¹⁴

Nejstarší dochovaná zmínka o zlínské faře a kostelu pochází až z roku 1437, přičemž nejstarší indicie o přítomnosti místního kněze a faráře, Jana z Ostraty (Lhotky), lze dohledat až v jeho stížnosti z roku 1446. Z tohoto období se v městském erbů dochovala malá pěticípá hvězda, symbol rodu Šternberků. Během doby husitské se o samotné farnosti informace

¹³ Historie a současnost. In *Dvořák Zlín – smíšený pěvecký sbor*. [online], [cit. 2020-04-25].

¹⁴ ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 11-42.

nedochovaly. Většina dostupných informací se soustřeďuje na majitele panství, případně na koupě a prodeje pozemků.¹⁵

Vlivem pokračovaného osidlování Podřevnicka, tj. okolí řeky Dřevnice, během 15. a 16. století docházelo ve Zlíně a v okolních vesnicích nejprve k částečné konverzi směrem k novo-utrakvistismu, a poté, za Jana Tetoura, k asimilaci nejrůznějších odvětví luteránských, kalvinistických a jiných protestantských nauk. To se pravděpodobně projevilo na nauce kněžstva žijícího v tehdejší farnosti. V této době již ve Zlíně působila Jednota českobratrská, o níž se dochovalo nekrologium, a zmínka o prvním zlínském – ačkoliv do značné míry protestantském – sboru. Ota Fric (1963) uvádí zmínku o existenci literátské lavice v zadní části zlínského kostela.¹⁶

V pamětní kronice farnosti z roku 1805 byla uvedena jména patronů poctěných původními kostelními zvony. První zvon byl v kostelní věži zavěšen nejspíše k roku 1511 s latinským nápisem k počtě patronům farnosti, apoštolům svatým Filipu a Jakubovi. Tato skutečnost svědčí o příslušnosti nebo alespoň o náležitosti kostela k římskokatolické církvi. Později se k tomuto zvonu přidává zvon s česko-latinským nápisem k počtě svatých Cyrila a Metoděje. Nelze tedy zavrhnout předpoklad o poklidném soužití místní novo-utrakvistické a katolické populace před bitvou na Bílé Hoře v roce 1620.¹⁷

Během 17. a 18. století na Zlínsku docházelo k ostré rekatolizaci. Mnohé literátské sbory byly jednoduše zrušeny. Tento stav vydržel přes třicetiletou válku, mor a nájezdy Turků až do vydání Tolerančního patentu. Kostel vyhořel v letech 1818 a 1849, ale byl vždy znovu opraven. V současné době má kostel širší a vyšší hlavní loď než v době barokní a nová okna darovaná zlínskými farníky.¹⁸

Kostel sv. Filipa a Jakuba byl několikrát přestavován. Po roce 1800 byl kostel přeorientován z postavení od východu na západ do nové osy jih-sever. Kostel byl přestavěn a rozšířen podle barokního slohu. Během 19. století kostel postihly dva požáry. Díky těmto požárům se dochovaná zmínka o rekonstrukci kostela. Nejdůležitější přestavba se uskutečnila mezi lety 1965 až 1970 podle pravidel ustanovených II. Vatikánským koncilem, tzn. hlavní

¹⁵ ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 42-44.

¹⁶ FRIC, Ota. *Vývoj hudební kultury na jihovýchodní Moravě*. 1963, s. 17.

¹⁷ ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 44-50.

¹⁸ ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 41-106.

oltář byl otočen směrem k hlavnímu vchodu, kněz sloužil mši otočen k lidu a v národním jazyce.¹⁹

2.2.1 Stručná historie původních varhan

O původních kostelních varhanách se ve svém 2. díle Barokní varhanářství na Moravě zmiňuje prof. PhDr. Jiří Sehnal, CSc., a to jako o varhanách zakoupených v ceně 1500 zlatých z kostela sv. Anny v Holešově před rokem 1830 (ante 1830 Zlín). V knize je uveden typ II/18 a dispozice, která byla zaznamenána tužkou na táhlech rejstříku uvnitř původní skříně. Zároveň uvádí nesouvislost dispozice s dobovou dokumentací Řehoře Wolného a pokusy Památkového úřadu o zachování původní barokní skříně. Zde uvádí domněnku o použití některých částí varhan k restauraci varhan kostela sv. Maří Magdalény v Brně.²⁰

2.2.2 Varhany po roce 1931

U varhan stojících dodnes v kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně se podle restaurátorského záměru organologa arcidiecéze olomoucké Jana Gottwalda jedná o koncertně disponované dvoumanuálové pneumatické varhany s kuželkovými vzdušnicemi, které postavila krnovská firma RIEGER v r. 1931 jako svůj op. 2529²¹

2.3 Rozdělení farnosti v roce 2006

Rozdělení římskokatolické farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně na dvě samostatné farnosti úzce souvisí se snahou o vybudování nového kostela ve Zlíně. S rozvojem průmyslu, zejména s rozvojem obuvnické továrny Baťa, a s tím související výstavbou celých čtvrtí tzv. baťovských půldomků, přicházelo do Zlína hodně pracovníků z okolních měst a vesnic, a tím rychle rostl počet obyvatel města Zlín. Starý kostel sv. Filipa a Jakuba v centru města přestával stačit počtu věřících a návštěvníků, zejména v době velikonočních a vánočních svátků. Snahy o výstavbu nového kostela se objevovaly již od dvacátých let minulého století, kdy se finančně

¹⁹ ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 51-92.

²⁰ SEHNAL, Jiří. *Barokní varhanářství na Moravě*. 2018, s. 257.

²¹ GOTTWALD, Jan. *Restaurátorský záměr k restaurování hrací části varhan*. 2019. s. 1.

měla podílet i rodina Baťova. Z doby před druhou světovou válkou pochází i známý soutěžní návrh architekta Vladimíra Karlíka na římskokatolický kostel s památníkem Tomáše Bati ve Zlíně r roku 1940 a soutěžní návrh architekta Kamila Roškota na římskokatolický kostel ve Zlíně-Prštném z roku 1942. V souvislosti s německou okupací se však výstavba neuskutečnila.²²

Po druhé světové válce se objevily nové snahy postavit kostel, které však byly ukončeny komunistickým převratem v únoru 1948. Stejně tak byly bezúspěšné snahy obnovit jednání o výstavbě kostela v letech 1968-1969 z důvodu přitvrzeného normalizačního režimu v sedmdesátých letech minulého století. Teprve po sametové revoluci v listopadu 1989 byla jedním z požadavků Občanského fóra katolíků výstavba nového kostela. Dokonce byl na Velehradě v roce 1990 papežem Janem Pavlem II. posvěcen základní kámen pro tento budoucí kostel. V souvislosti s převzetím vedení farnosti sv. Filipa a Jakuba kněžími salesiánské kongregací se začalo uvažovat také o výstavbě střediska mládeže pro dvacetitisícové zlínské sídliště Jižní Svahy.²³

Úspěšně zrealizovaný návrh kostela a střediska mládeže vypracoval architekt Jan Kovář z Opavy, který dispoziční řešení kostela označil jako „otevřenou náruč sídlišti“. První výkop na stavbě kostela a střediska mládeže provedl a první cihlu na stavbě uložil v roce 2000 duchovní správce římskokatolické farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně P. Vojtěch Glogar. V roce 2002 posvětil biskup Josef Hrdlička tři nové zvony pro budoucí kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů, které jsou nazvány sv. Jan Bosko, sv. Vojtěch a sv. Ludmila.²⁴

Nový kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně Jižních Svazích byl vysvěcen arcibiskupem Janem Graubnerem dne 8. května 2003. Historické události svěcení nového kostela se zúčastnily tři tisíce lidí ze Zlína i okolí. Hudbou doprovázel obřady smíšený chrámový sbor, později nazvaný TIBI, posílený o zpěváky z chrámového sboru kostela sv. Filipa a Jakuba i o zpěváky ze zlínského sboru Dvořák. Orchester tvořili někteří členové Filharmonie Bohuslava Martinů ve Zlíně a učitelé zlínských hudebních škol, provedeno bylo slavnostní dílo Jana Křtitele Vaňhala *Missa solemnis C dur*, dirigoval dlouholetý lukovský varhaník a sbormistr štípského sboru Radost Milan Přívara.²⁵

²² ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 90-92.

²³ ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 92.

²⁴ PALA, Josef. *Kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů*. 2004, s. 4-13.

²⁵ In *Římskokatolická farnost Lukov-Kašava*. [online], [cit. 2020-04-25].

Nový kostel na zlínském sídlišti Jižní Svahy se stal filiálním kostelem farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně a byl jím až do roku 2006. Podle rozhodnutí olomouckého arcibiskupa Jana Graubnera byla od 1. ledna 2006 zřízena oddělením z původní farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně nová římskokatolická farnost Panny Marie Pomocnice křesťanů, která sídlí na sídlišti Jižní Svahy ve Zlíně. Teritoriálně dělí obě farnosti řeka Dřevnice, na jejímž pravém břehu se nová farnost nachází, zahrnuje tedy části města Mladcová, Mokrá, Zlínské Paseky a největší zlínské sídliště Jižní Svahy. Novou farnost svěřil arcibiskup Jan Graubner na dobu padesáti let Salesiánům Dona Bosca, jejichž historie a styl pedagogického působení jsou uvedeny níže. Pro členy salesiánské kongregace je zaužívaná zkratka “SDB” za jménem vytvořená z prvních písmen Salesiánů Dona Bosca. Prvním duchovním správcem, administrátorem farnosti se stal salesián P. Josef Kopecký, SDB. Postupně se do ubytovacího křídla novostavby kostela a střediska mládeže nastěhovali všichni salesiánští kněží, dříve působící ve farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně, tj. P. Vojtěch Glogar, SDB, P. Petr Kopřiva, SDB, P. Jaroslav Trávníček, SDB i nejstarší zlínský kněz, dlouholetý zlínský farní údržbář a elektrikář, výpomocný kněz a vychovatel mládeže, nositel Ceny města Zlína, P. Karel Tinka, SDB, velký milovník chrámového zpěvu.²⁶

Obě farnosti spolu úzce spolupracují, společně vydávají informační zpravodaj Život zlínských farností sv. Filipa a Jakuba a Panny Marie Pomocnice křesťanů. Farníci navštěvují mše sv. v obou farnostech podle svých časových možností a jiných preferencí, účastní se společenských i kulturních akcí v obou farnostech, někteří členové chrámového sboru sv. Filipa a Jakuba jsou zároveň členy smíšeného chrámového sboru TIBI při kostele P. Marie Pomocnice křesťanů. Sbor TIBI rovněž koncertoval v kostele sv. Filipa a Jakuba a účinkoval v tomto kostele i při svěcení nových insignií statutárního města Zlína.²⁷

Řada mladších farníků preferuje bohoslužby v novém kostele P. Marie Pomocnice křesťanů kvůli kytarovým doprovodům ordinária a rytmickým písním při mši, střední generace často věrně navštěvuje kostel sv. Filipa a Jakuba, kde se setkávají se svými vrstevníky a část nejstarších farníků dává přednost pohodlnému, teplému a místní dopravou dostupnému kostelu P. Marie Pomocnice křesťanů na sídlišti při ranní mši doprovázené hrou na varhany, i když jen elektronické.²⁸

²⁶ *Kronika pěveckého sboru TIBI Zlín*. 2000, s. 3.

²⁷ *Kronika pěveckého sboru TIBI Zlín*. 2000, s. 4.

²⁸ *Kronika pěveckého sboru TIBI Zlín*. 2000, s. 5.

Vzhledem k úzké spolupráci farností a personálnímu propojení hudebních těles a hudebních akcí ve farnostech je tato bakalářská práce ve velké míře věnována i chrámové hudbě v dřívějším filiálním kostele farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně, který je nyní sídelním kostelem nové farnosti Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně.

2.3.1 *Stručná historie salesiánů*

Historie salesiánů začíná s italským knězem Giovannim Boscem (česky Jan Bosko). Don Bosko, jak mu mnoho lidí říkalo, si vzal za poslání věnovat se mladým, zejména chudým chlapcům. Své působení začíná v Turíně, kde vybudoval svou první oratoř. Jednalo se o místo, kde se chlapci mohli cítit jako doma, vzdělávat se, hrát si či se věnovat ztišení nebo modlitbě. V roce 1859 vzniká pod vedením Dona Boska salesiánská kongregace, jejíž členové pomáhali mladým, a zejména těm nejchudším. Tato kongregace postupem času rozšiřuje svoji působnost do celého světa.²⁹

V České republice jsou počátky salesiánského díla spjaty se jménem P. Ignáce Stuchlého. P. Stuchlý přichází roku 1927 do Československa a zakládá první salesiánský dům v městečku Fryšták nedaleko Zlína. Odtud se kongregace postupně šířila do celého státu. Jednou z nejznámějších osob patřící k této kongregaci byl biskup a později kardinál Štěpán Trochta. V období komunismu byly řeholní komunity a kongregace násilně rozpuštěny a někteří kněží a řeholníci byli uvězněni. Avšak salesiánské dílo i jeho myšlenky se šířily v ilegalitě dál. Salesiánské veřejné působení bylo obnoveno až po roce 1989.³⁰

2.3.2 *Pedagogický přesah působení Salesiánů Dona Boska*

Základními pilíři výchovného stylu podle zakladatele salesiánské kongregace Dona Boska jsou rozum, náboženství a laskavost. V moderní době je možné tyto termíny označit jako racionalita, hledání životního směru a emocionalita. Na těchto pilířích stojí i preventivní systém který salesiáni ve své výchově uplatňují.³¹

²⁹ BOSCO, Jan. *Můj život pro mladé: vzpomínky zakladatele salesiánů*. 2007, s. 217-226.

³⁰ ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 98-99.

³¹ SKLENÁŘ, Marek. *Salesiánská výchova do kapsy*. 2012, s. 25-26.

Slovem rozumnost či racionalita je označována výchova mládeže pomocí dialogu. Tato komunikace probíhá mezi vychovatelem a mladým člověkem. Vychovatel se snaží o to, aby mladý člověk pomocí svého rozumu dosáhl sám poznání, ke kterému se ho vychovatel snaží dovést. Zároveň však vychovatel musí dle svého rozumu zvážit, zda je jeho postup pro vychovávaného příjemný, a zda příliš nezatěžuje či dokonce neohrožuje duchovní či tělesný růst.³²

Slovo náboženství chápal Don Bosko jako opravdový vztah k Bohu. Byl přesvědčen, že bez náboženství není možná existence štěstí ani morálky, a výchova je neúčinnější jen tehdy, když je člověk otevřený vůči Bohu. Vychovatel by měl vzít vážně mladého člověka tak, jak je i se všemi jeho vlastnostmi a zároveň by měl na místech svého působení utvářet prostředí, kde je možné rozvíjet vztah k Bohu.³³

Poslední slovo laskavost Don Bosko často překládal jako láska, charita či mírnost. Aby bylo působení vychovatele neúčinnější, je třeba aby mladý člověk pocíťoval lásku vychovatele, tj. že vychovateli na mladém člověku záleží a myslí to s ním dobře.³⁴

³² KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012, s. 32-33.

³³ KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. 2012, s. 33-34.

³⁴ SKLENÁŘ, Marek. *Salesiánská výchova do kapsy*. 2012, s. 30.

3 DUCHOVNÍ OSOBNOSTI A ŘEDITELÉ KŮRU

3.1 Významní duchovní správci

3.1.1 Mons. ThDr. Theodor Vavruša

Mons. ThDr. Theodor Vavruša byl zlínským rodákem, pocházel z místní části Kudlov. Byl synovcem olomouckého arcibiskupa ThDr. Theodora Kohna, rodáka z Březnice u Zlína. Svá studia v Uherském Hradišti úspěšně zakončil maturitou. Teologická studia zčásti vykonával v Římě, přičemž je završil ve Štýrském Hradci. Na kněze byl vysvěcen v roce 1905 a svou primiční mši sloužil ve farním kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně. Před tím, než byl jmenován do funkce zlínského faráře v roce 1926, tak několik let působil jako sekretář výše zmíněného arcibiskupa Kohna, poté působil jako farář v Bedřichově a později v Butovicích u Studénky. Na počátku svého působení ve Zlíně k němu příslušníci Baťovy rodiny přistupovali opatrně, nicméně s postupem času se tento vztah ponenáhlu měnil na přátelský. O této proměně nejlépe vypovídá vstřícný proslov Theodora Vavruši na pohřbu Tomáše Bati roku 1932. Tato slavnostní řeč byla plná chvály na osobnost a dílo zesnulého zakladatele moderního Zlína.³⁵

Za doby jeho působení ve zlínské farnosti se dělo následující. Na Kudlově ve Zlíně byla posvěcena kaple sv. Václava. Dále za finanční pomoci firmy Baťa proběhla generální oprava zlínského kostela sv. Filipa a Jakuba, konkrétně došlo k instalaci nového ústředního topení, nové podlahy a zároveň byly pořízeny a instalovány nové varhany od firmy Rieger-Kloss z Krnova. Mezi lety 1932-1933 došlo k uzavření starého zlínského hřbitova a k otevření a posvěcení nového Lesního hřbitova mezi Zlínem a Březnicí, ostatky byly převezeny na nový hřbitov.³⁶

Roku 1936 byl Theodoru Vavrušovi udělen čestný titul Monsignor papežem Piem XI. O šest let později, v roce 1942, byl donucen odejít do penze kvůli nacistickým árijským zákonům. Vedení zlínské farnosti se znovu ujal až v roce 1945 po ukončení 2. světové války. Dlouho v pozici nezůstal, 25. března 1948 náhle zemřel ve věku 67 let.³⁷

³⁵ PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 26.

³⁶ PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 26-27.

³⁷ PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 28-33.

3.1.2 P. Bernard Přerovský

Bernard Přerovský se narodil v roce 1908 ve Vyškově. V roce 1932 přijal kněžské svěcení, po kterém byl poslán do Hlučína. Od roku 1935 byl kaplanem ve zlínské farnosti. Poté, co byl Mons. ThDr. Theodor Vavruša donucen odejít do penze, převzal mezi lety 1942 a 1945 otěže farnosti jako administrátor. Této funkce znovu nabyl v roce 1948 a působil v ní až do roku 1989. V roce 1963 byl jmenován sídelním kanovníkem metropolitní kapituly u sv Václava v Olomouci. O deset let později byl také jmenován olomouckým generálním vikářem a v roce 1975 se stal proboštem výše zmíněné kapituly. Při výkonu všech těchto funkcí sídlil v Gottwaldově-Zlíně. Nejčastěji byl charakterizován jako cestovatel a diplomat.³⁸

Díky svému diplomatickému nadání i osobním kontaktům měl možnost cestovat po celém světě. Za svého života navštívil všech pět obydlých kontinentů, jako příklad lze uvést jeho účast na mezinárodním eucharistickém kongresu v Indii v roce 1964, či jeho cestu na světový eucharistický kongres v Austrálii roku 1973. Taktéž nelze opomenout jeho velkou zálibu v létání, díky čemuž se stal prvním československým knězem, který vlastnil pilotní průkaz. Mezi jeho diplomatické úspěchy lze zařadit různá jednání s představiteli státu, ale také s místními církevními tajemníky, díky čemuž mohla v době tvrdé totality fungovat zlínská farnost téměř bez problémů.³⁹

Kaplanům farnosti ponechával volnost při výběru hudby i v organizování činností ve farnosti. Farníci na něho často vzpomínají jako na člověka, který miloval hudbu, ale neuměl zpívat.⁴⁰

3.1.3 P. Stanislav Maria Palásek

Narodil se 31. července 1930 v Dědicích u Vyškova v rodině dělníka. Zde vyrůstal ve skromných podmínkách a v početné rodině až do svých studií ve vyškovském gymnáziu. Čtvrtý a pátý ročník studoval ve Fryštáku, na šestý a sedmý ročník přešel do Přestavlk. V letech 1947-1948 absolvoval salesiánský noviciát v Hodoňovicích u Frýdku-Místku. O dva roky později dokončil svá studia s maturitou v období 1950-1951 v Lipníku nad Bečvou, poté v roce 1954 vystudoval hru na varhany na varhanní škole v Brně. Rozhodl se studovat dále, a to na

³⁸ PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 105.

³⁹ PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 105-106.

⁴⁰ VYDROVÁ, Ludmila. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 25. 2. 2020.

Pedagogické hudební škole v Brně, avšak v roce 1957 byl zatčen v rámci zátahu na salesiánskou kongregaci a přinucen svá studia předčasně ukončit. Za přečin “podvracení republiky” byl nepodmínečně odsouzen na 18 měsíců za mřížemi. Po krátké době jako skladník v drogerii a pracovník v domově důchodců se dostal do kněžského semináře v Litoměřicích a byl ubytován v salesiánské komunitě. Dne 18.2.1968 byl tajně vysvěcen na kněze. Jeho prvním působištěm se stal v roce 1971 chrám sv. Mořice v Olomouci. Dále byl kaplanem v Luhačovicích, v Gottwaldově-Zlíně a v Prostějově. Mezi lety 1990-1993 působil jako administrátor ve zlínské farnosti. V roce 2011 jej postihla mozková mrtvice. Poté se o něj staraly řádové sestry v Kroměříži a o něco později byl převezen do Olomouce, do domácí péče, kde roku 2013 umírá.⁴¹

Za jeho působení ve zlínské farnosti došlo k rekonstrukci kaple sv. Anny v Jaroslavicích. Jako vystudovaný varhaník dával důraz na úroveň chrámové hudby a zpěvu. Byl horlivým zpovědníkem, věnoval se výchově zlínské mládeže, pro kterou často připravoval řadu výletů a volnočasových aktivit v přírodě.⁴²

3.1.4 P. Ivan Fišar, farář

Do funkce faráře ve zlínské farnosti sv. Filipa a Jakuba byl roku 2006 dosazen P. Ivan Fišar. Zároveň měl na starost menší farnost v Březnici u Zlína, o kterou se staral do roku 2008. S pomocí studentů a dalších zlínských kněží spoluvytvořil projekt studentských mší. Pod jeho vedením byl také v roce 2007 založen farní klub Pod kánoí. V letech 2008-2009 došlo k potřebné rekonstrukci vnitřních a půdních prostor kostela, byla provedena generální oprava zvonice a střechy kostela.⁴³

P. Ivan Fišar pokračoval v díle svých předchůdců, zlínských farářů a administrátorů, jmenovitě P. Františka Mertvy, P. Stanislava Paláska, P. Jana Žaludy a P. Vojtěcha Glogara. Stejně jako oni kladl P. Fišar důraz na zapojování laiků do činnosti farního společenství a také důraz na otvírání se městu Zlínu, například pořádáním poutí a jarmarků k svátku sv. Filipa a Jakuba, vánočních akcí, zejména živých betlémů, se srozumitelným výkladem vánočního příběhu pro nevěřící občany formou malého představení s doprovodem hudby.⁴⁴

⁴¹ Úmrtí oznámení P. Stanislava Paláska. In *Partezlin.cz*. [online], [cit. 2020-04-25].

⁴² PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 47-83.

⁴³ PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 125-146.

⁴⁴ *Život farnosti: průvodce životem farního společenství sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně*. [Roč. 17, č. 1 (2006)]. Zlín: Římskokatolická farnost Zlín: Římskokatolická farnost Panny Marie Pomocnice křesťanů, [1990]-. sv. 17.

3.2 Ředitelé kůru 1945-1963

3.2.1 *Jan Budík*

Pochází ze Slezské Ostravy, kde se narodil roku 1899. Ve svém rodném městě vystudoval klasické gymnázium. Mezi lety 1914-1917 se stal posluchačem církevní hudby na Akademii ve Vídni. Poté působil v Moravské Ostravě jako varhaník a od roku 1920 zde působil jako ředitel kůru. Po třech letech se stal dvorním klavíristou u hraběte Jana Larische-Mönicha v Karviné. Roku 1927 přijal místo ve farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně. Ve zdejším kostele působil jako ředitel kůru až do roku 1953. V jednu dobu též vedl sbor Dvořák. Poté se přestěhoval do Třince, kde znovu přijal místo vedoucího kůru. Byl schopným skladatelem, napsal mnoho mší, písní, sborů, a dokonce několik klavírních skladeb. Roku 1960 umírá v Karviné.⁴⁵

3.2.2 *František Nohel*

Po Janu Budíkovi nastoupil na post vedoucího kůru František Nohel. Jeho předchozím působištěm byla Blatnice u sv. Antonínka, zde zastával pouze úlohu varhaníka. Záznamy o jeho předchozím působení a životě nebyly nalezeny. Po příchodu do zlínské farnosti zjistil, že se jeho vize o výkonu práce vedoucího kůru velmi liší od představ a očekávání členů zlínského chrámového sboru. Tento rozdíl nakonec vedl k jeho předčasnému odchodu z funkce sbormistra. Jako varhaník zde hrál až do svého odchodu v roce 1967.⁴⁶

3.2.3 *Jaroslav Svoboda*

Byl členem Filharmonie pracujících Zlín. Ve Zlíně taktéž vyučoval hru na housle. Do funkce sbormistra chrámového sboru v kostele sv. Filipa a Jakuba se dostal na prosbu P. Bernarda Přerovského. Svoboda měl vyšší nároky na úroveň hudby, což přispělo k dojmu, že mu chybí lidský přístup a zpěváci považovali jeho způsob vedení sboru za velmi náročný. Kvůli těmto událostem a novým neshodám se zpěváky odešel z pozice vedoucího sboru.⁴⁷

⁴⁵ VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989*. 2019, s. 23.

⁴⁶ *Kronika smíšeného pěveckého sboru*. 1967, s. 2.

⁴⁷ *Kronika smíšeného pěveckého sboru*. 1967, s. 2.

3.2.4 *Jaroslav Melichar*

Podobně jako Jaroslav Svoboda, tak i Jaroslav Melichar vyučoval hru na housle na Lidové škole umění ve Zlíně. Kromě repertoáru osvědčených autorů, se mu povedlo uvést do zlínského chrámového sboru i nové skladatele. Kvůli špatnému zdravotnímu stavu pozici vedoucího kůru opustil v roce 1954.⁴⁸

3.2.5 *Vojtěch Faldík*

Narodil se roku 1923 ve Zlíně, v místní části Kudlov. Roku 1948 začal studovat teologii, ale o dva roky později došlo ke zrušení veškerých teologických fakult. Byl nucen odejít ze studií a začal pracovat ve Zlíně. Podařilo se mu získat funkci vedoucího chrámového sboru u sv. Filipa a Jakuba. Sbor vedl až do roku 1964. Roku 1967 dokončil studia teologie a byl vysvěcen na kněze. Stal se administrátorem farnosti ve Strážnici, kde v roce 1982 umírá.⁴⁹

3.3 Ředitelé kůru v letech 1964-1969

3.3.1 *Miroslav Tomeček*

Roku 1964 nastoupil na místo vedoucího kůru a na tomto postu setrval až do roku 1967. Není o něm známo tolik informací o jeho životě. Ví se, že absolvoval konzervatoř v Kroměříži, byl ambiciózní a svým hudebním západem pomohl vyzdvihnout úroveň zlínského chrámového sboru. Podobně jako Jaroslav Melichar užíval i Tomeček osvědčeného seznamu skladeb, který byl sborem často používán. Měl rozsáhlé hudební známosti, například u členů Janáčkovy opery v Brně, pěveckého sdružení moravských učitelů, členů Národního divadla v Praze, a dokonce Státní konzervatoře v Brně. Díky jeho péči byl chrámový sbor schopen zazpívat i díla jakými je Mozartova Korunovační mše, Říhovského Missa Loreta, či Latinská mše R. Führera.⁵⁰

3.3.2 *P. Josef Pekárek*

Narodil se roku 1930 v Boršicích u Buchlovic. Své dětství prožil v Kvítkovicích u Otrokovic, kde se jeho rodina přestěhovala kvůli krizi. Roku 1942 začal studovat v ústavu ve

⁴⁸ *Kronika smíšeného pěveckého sboru*. 1967, s. 2.

⁴⁹ ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1991, s. 125.

⁵⁰ *Kronika smíšeného pěveckého sboru*. 1967, s. 3.

Fryštáku, který vedli Salesiáni Dona Boska. O tři roky později po ukončení 2. světové války nastoupil do salesiánského noviciátu v Hodoňovicích a roku 1946 složil svoje první sliby. Poté, co vystudoval gymnázium v Holešově, nastoupil na asistenční praxi do Prahy-Kobylis v roce 1949. V dubnu roku 1950 byl v noci spolu s ostatními spolubratry zatčen a odvezen do Oseku u Duchcova, kde byl internační tábor pro řeholníky. Zde byl zařazen k PTP a o rok později propuštěn na svobodu. Úspěšně absolvoval pražskou konzervatoř. Absolvoval řádnou vojenskou službu v Dubnici nad Váhom, ale místo propuštění do civilu byl znovu zatčen a odsouzen k 18 měsícům nepodmíněně. V roce 1959 se vrátil z vězení domů do Kvítkovic, kde začal pracovat jako dělník. V tajnosti pokračoval ve studiu teologie a 28. září 1965 byl tajně vysvěcen na kněze.⁵¹

Mezi lety 1967 a 1968 působil jako varhaník a vedoucí kůru ve farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně. V období pražského jara si jej biskup ThDr. Štěpán Trochta vybral jako svého sekretáře v Litoměřicích. O jeho památném odchodu z farnosti mluví PhDr. Mgr. Josef Pala následující: „Před svým odchodem měl 30. července 1968 v našem kostele slavnou primiční mši svatou, která téměř všechny farníky šokovala. Nemohli uvěřit, že pan varhaník Pekárek je knězem.“⁵² Poté, co roku 1974 biskup Trochta umírá, se P. Pekárek vrací na Moravu, kde působí v mnoha farnostech jako duchovní správce. V roce 1982 přichází do farnosti Slušovice, kde setrvává až do konce svého života.⁵³

3.4 Ředitelé kůru v letech 1970-2003

3.4.1 *František Macek*

Narodil se roku 1946 v Hrabšíně u Šumperka, kde také vystudoval základní školu. Mezi lety 1962-1968 studoval obor hra na varhany na brněnské konzervatoři. V roce 1968 byl vybrán v konkurzu, který pořádal Farní úřad v Gottwaldově-Zlíně na uvolněná místa sbormistra a varhaníka. Na obou postech setrval až do roku 1977, o tři roky později začal studovat na Janáčkově akademii múzických umění, obor řízení sboru a orchestru. Taktéž ve Zlíně vedl od roku 1983 až do roku 1986 Filharmonický sbor Dvořák. Po roce 1989 se stal varhaníkem

⁵¹ PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 148.

⁵² PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 149.

⁵³ PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 2010, s. 148-149.

v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Velehradě a zároveň přijal místo učitele hudby na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži. Na tomto gymnáziu založil a vedl pěvecký sbor AVE, který pod jeho vedením absolvoval mnoho soutěží po celé Evropě. V současné době je vedoucím kůru v kostele sv. Jana a sv. Mořice v Kroměříži.⁵⁴

3.4.2 *Jaromír Schneider*

Rodiče Jaromíra Schneidra se poznali v chrámovém sboru v jedné z menších vesnic na Ostravsku. Narodil se roku 1940 ve Zlíně. Ve Zlíně též absolvoval základní i střední vzdělání. Studoval hru na klavír u Oldřicha Nohela. Poté studoval na elektrotechnické fakultě ČVUT v Praze. Zde hrál na pozoun ve fakultním orchestru. Po studiích začal pracovat v Rožnově pod Radhoštěm, potom se vrátil do Gottwaldova-Zlína a nadále pracoval v tomto městě. Zpočátku se zapojil do Dechového orchestru mladých, a později tento orchestr i dirigoval. Přibližně na konci 60. let minulého století přijal od Františka Macka pozvání zpívat ve zlínském chrámovém sboru pod taktovkou Josefa Pekárka. V roce 1978 se stal jeho sbormistrem a tuto pozici zastává i nyní. Je zapotřebí zmínit, že se v postu sbormistra dočasně vystřídal v letech 1993-1999 s Miroslavem Kašným a v letech 2005-2008 s Ludvíkem Šuranským.⁵⁵

3.4.3 *Antonín Jeroným Molek*

Antonín Molek se narodil v roce 1958 ve Zlíně. Prošel jako zpěvák–intonátor a kytarista Country–Folkovým Kabaretem (dále CFOK) a stal se kapelníkem nejen ve slepecké taneční kapele, ale i ve CFOKu, kde skládal hudbu na texty Pepy Zbranka. S kytaristou Jirkou Vaculíkem si Antonín Molek založil „duo Humbuk“, pro komunisty s náhradním názvem „duo Arkýř“. Prošel trampskou skupinou BPT a založil skupinu „A cappella a kapela“ i s doprovodem nástrojů. Posledním zakladatelským počinem Antonín Molka bylo založení Hudebního sdružení nezávislých muzikantů Molekula (mimo jiné s Karlem Markytánem, Vlastou Redlem, Jindrou Kosem, a dalšími), které v obměněném složení vystupuje dodnes. Současně s těmito pokusy Antonín Molek zpíval i „klasiku“ v pěveckém smíšeném sboru Dvořák Zlín, který pravidelně účinkoval se zlínskou filharmonií. Byl zakládajícím členem komorního sboru Canticum Camerale s dirigentem Romanem Válkem.⁵⁶

⁵⁴ VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989*. 2019, s. 36-37.

⁵⁵ SCHNEIDER, Jaromír. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 13.12. 2019.

⁵⁶ *Kronika pěveckého sboru TIBI Zlín*. 2000, s. 18.

V nově budované farnosti na Jižních Svazích ve Zlíně se stal Antonín Jeroným Molek ředitelem kůru. Jako regenschori se stará o hudební tělesa nabízejí jak rytmický (kytarový), tak obvyklý varhanní doprovod anebo sváteční sborový zpěv. Nepravidelně vede kytarovou pohotovostní scholu s názvem Za5deset, je členem rytmické Chlapské scholy a sbormistrem chrámového sboru TIBI. Dirigování sboru se Antonín Jeroným Molek učil za chodu hlavně v letních dirigentských kurzech na mezinárodní škole duchovní hudby Convivium pořádané každoročně Společností pro duchovní hudbu. Zkušený lektor a organizátor Convivia Marek Valášek⁵⁷ je autorem Lexikonu dobrého sbormistra, který je zařazen jako příloha této bakalářské práce.⁵⁸

⁵⁷ Marek Valášek vystudoval obor Sborníctví na Pedagogické fakultě UK a na hudební fakultě pražské AMU obor Dirigování. V sezónách 2002-2006 zastával místo sbormistra ve Státní opeře Praha, kam se od roku 2015 opět vrátil. Zaměřuje na provozování vokálně-instrumentálních děl. V rámci mezinárodního festivalu Pražské jaro 2005 provedl v české premiéře celovečerní oratorium *Ecce Homo* Jana Hanuše. V roce 2009 ve světové premiéře uvedl Hanušovo Requiem. Pravidelně je zván k vedení sborníctvů a do porot sborových soutěží. V roce 2013 mu byla Nadací ČHF a Sdružením sborových dirigentů AHVU udělena prestižní profesní Cena Ferdinanda Vacha. Od roku 1996 vede soubor *Piccolo coro & Piccola orchestra*, se kterým pravidelně vystupuje v Čechách i v zahraničí. Natočil s ním čtyři CD s duchovní hudbou. Marek Valášek vyučuje na Pražské konzervatoři a zároveň je sbormistrem všech konzervatorních sborů. Od roku 2002 vyučuje sborníctví na Pedagogické fakultě UK v Praze, kde vede i smíšený sbor. Je hlavním varhaníkem kostela P. Marie Andělské v Praze na Hradčanech. In *Convivium*. [online], [cit. 2020-04-25].

⁵⁸ *Kronika pěveckého sboru TIBI Zlín*. 2000, s. 19-20.

4 SBORY A JINÁ HUDEBNÍ TĚLESA

4.1 Sbory v letech 1945-1963

Informací o chrámovém sboru nebo jiných hudebních tělesech v těchto letech není mnoho, nicméně víme, že tato hudební tělesa existovala. Zlínská farnice Ludmila Vydrová vzpomíná, že v letech 1954-1956 vznikl a vystupoval v kostele dětský sbor pod vedením P. Vojtěcha Cikryta.⁵⁹ Mezi lety 1945-1953 působil ve zlínském kostele sv. Filipa a Jakuba jako vedoucí kůru Jan Budík, jeho působení ve Zlíně je potvrzeno v kronice chrámového sboru. Z toho logicky vyplývá, že musel existovat i chrámový sbor, který pan Budík vedl. Tento sbor byl s největší pravděpodobností smíšený v tradičním složení soprán-alt-tenor-bas.⁶⁰

O repertoáru smíšeného sboru v tomto období bohužel existuje jen malý počet záznamů, žádný seznam prováděných děl se nedochoval. Některé varhanní party a předehry z tohoto období byly během přestavby v roce 1969 nevratně poškozeny a zbylé party bylo nutné po roce 2006 vyhodit; noty byly vlivem času a vlhkosti těžce zplesnivělé.⁶¹

Po odchodu Jana Budíka se během jednoho roku ve funkci vedoucího kůru vystříдалo několik osob. První osobou byl František Nohel. Byl výborným varhaníkem, ale kvůli neshodám s některými členy smíšeného sboru a odlišným představám o náplni práce ředitele kůru byl brzo vystřídán na postu sbormistra Jaroslavem Svobodou. Členům sboru připadal přístup nového sbormistra velice náročný, protože vznikaly neshody mezi J. Svobodou a členy sboru, což vyústilo k jeho rezignaci. Na neobsazené místo nastoupil Jaroslav Melichar. Tento učitel hudby svým působením vehnal nový život do žil chrámového sboru. Díky J. Melicharovi byla pozvednuta úroveň sboru a byl rozšířen sborový repertoár. Zaběhnutý repertoár obsahoval skladby Karla i Jana Budíka, Jakuba Jana Ryby, či Jaroslava Očenáška. Z nově zařazených skladatelů lze jmenovat Dobrovského či Štěpána Hlínu. Kvůli zhoršení zdravotního stavu se pan Melichar pozice sbormistra vzdal a na jeho místo nastoupil zlínský rodák Vojtěch Faldík. Z doby jeho působení ve funkci vedoucího chrámového sboru bohužel neexistuje mnoho informací. Je známo, že chrámový sbor vedl v letech 1954 až 1964.⁶²

⁵⁹ VYDROVÁ, Ludmila. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 25. 2. 2020.

⁶⁰ *Kronika smíšeného pěveckého sboru*. 1967, s. 2.

⁶¹ ŠURANSKÝ, Ludvík. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 10. 2. 2020.

⁶² *Kronika smíšeného pěveckého sboru*. 1967, s. 2-3.

4.2 Sbory v letech 1964-1969

Roku 1964 se chrámového sboru ve zlínské farnosti ujímá Miroslav Tomeček. Za jeho působení se opět pozvedla úroveň chrámového sboru. Sbor zpíval při význačných událostech liturgického roku, například na Vánoce, na Velikonoce nebo při slavnosti Těla a Krve Páně. M. Tomeček používal repertoár svých předchůdců, do nějž patřila Valašská jitřní mše od Jaroslava Křičky nebo Česká mše vánoční Jakuba Jana Ryby. Repertoár sboru Tomeček obohatil dalšími hudebními skladbami, jako byla jedna z latinských mší Roberta Führera či Česká mše Jana Stelibského. Za jeden z vrcholných výkonů sboru pod vedením Tomečka se dá právem označit nacvik a následné provedení Mozartovy mše Korunovační pro sóla, sbor a orchestr, která zazněla při primiční mši Vojtěch Faldíka. K obsazení pozic sólistů a varhaníka využil Tomeček svých kontaktů, které měl v českých a moravských uměleckých institucích.⁶³

V lednu roku 1968 přebírá pozici ředitele kůru Josef Pekárek, který zde celý předchozí rok působil už jako varhaník. Vedení sboru zastával až do pražského jara, kdy se stal sekretářem biskupa Trochty. Měl se sborem velké ambice, lidský přístup a zároveň, co se týče repertoáru, se snažil ctít usnesení 2. vatikánského koncilu. První hudební skladbou, kterou pod jeho vedením sbor nacvičil a prezentoval byla Česká chorální mše J. Očenáška. V rámci svých ambicí se rozhodl uvést Dvořákovo oratorium Stabat Mater pro sóla, sbor a orchestr, op. 58. Z tohoto díla byly nakonec vybrány a připraveny tři části, tj. Eia Mater, Tui nati vulnerati a Virgo virginum praeclara. Toto zaznělo pod taktovkou Josefa Pekárka o třetí neděli postní roku 1968. Chrámový sbor zlínské farnosti nacvičil na Květnou neděli kompletní Pašije pro Květnou neděli od Josefa Nešvery, na slavnost Zmrtvýchvstání Missu Loretu od Vojtěcha Říhovského a na svatodušní mši v červnu Českou chorální mši od P. Josefa Olejníka. S postavou P. Josefa Pekárka je také spojen velký poutní zájezd zlínského farního smíšeného sboru do Vídně, kde v roce 1969 zazpívali Dvořákovu mši D dur v místní katedrále sv. Štěpána při oslavě jubilea příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu.⁶⁴

⁶³ *Kronika smíšeného pěveckého sboru*. 1967, s. 3.

⁶⁴ *Kronika smíšeného pěveckého sboru*. 1967, s. 5-15.

4.3 Sbory v letech 1970-2006

V této době působil ve farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně smíšený chrámový sbor, mužský sbor, ženský sbor, mládežnická a dětská schola při farním kostele a dále při filiálním kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů smíšený chrámový sbor TIBI a také mládežnické i „dospělácké“ scholy.⁶⁵

4.3.1 Hudební tělesa při kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně

Na pozici vedoucího kůru varhaníka se roku 1968 dostává František Macek. Tyto pozice získal na základě vyhraného konkurzu, který vypsal zlínská fara. Víme, že za jeho působení existovala kromě smíšeného chrámového sboru i další hudební tělesa. Byl to mužský sbor, ženský sbor, pak také mládežnická a dětská schola. První vystoupení smíšeného chrámového sboru pod vedením Františka Macka proběhlo při poutní mši ve Štíplě. V roce 1969 spolupracoval František Macek s Josefem Pekárkem při přípravě sboru, který měl ve Vídni zazpívat Dvořákovu D dur. Dílo mělo zaznít u jubilea oslav příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu.⁶⁶

Mimo jiné sbor vystupoval opět při důležitých událostech liturgického roku, zejména o Vánocích a Velikonocích, a to po celou dobu Mackova působení ve Zlíně až do roku 1977. Na Vánoce roku 1970 vůbec poprvé zazněla Mackova Vánoční mše z úst smíšeného chrámového sboru. Na počátku nového roku 1971 byla provedena při hlavní bohoslužbě Riemannova Pastorální mše, op. 25. O Velikonocích zazněly tradiční Pašije sv. Lukáše a Jana, taktéž lidé poprvé slyšeli Slavnostní mši, op. 237 od J. Obersteinera. František Macek pozvedl úroveň smíšeného pěveckého sboru ve farnosti sv. Filipa a Jakuba zvýšením počtu hudebních vystoupení mimo farní území. Jako příklad lze uvést sborový zájezd do Znojma nebo vystoupení na pouti v Napajedlích.⁶⁷

Macek též usiloval i o to, aby byl navýšen počet vystoupení všech jeho sborů. Z toho důvodu prosazoval, aby sbory zpívaly na téměř každém důležitém církevním svátku či slavnosti během liturgického roku. Mackova různá hudební tělesa byla často slyšet na májových pobožnostech. Jako příklad lze uvést repertoár z roku 1972, kdy mužský sbor doprovázející tyto

⁶⁵ Scholy. In *Římskokatolická farnost sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně*. [online], [cit. 2020-04-25].

⁶⁶ *Kronika smíšeného pěveckého sboru*. 1967, s. 12-15.

⁶⁷ VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989*. 2019, s. 40-43.

pobožnosti zpěvně přednesl skladbu Ave Maria od D. Hlondy nebo dílo Č. Kainera, Pozdravena buď, ó královno. Téhož roku na májové mši svaté poprvé vystoupila dětská schola s Loretánskou litanii a ženský sbor s písní Zdravas buď, ó Maria. Téměř vrcholným vystoupením byl zpěv smíšeného pěveckého sboru a mužského sboru při nedělní mši na závěr církevního roku. Smíšený sbor obohatil mši zpěvem tří částí Dvořákovy Mše D dur a ke konci obřadu připojil Slávu Boží od L. v. Beethovena. Z řad mužského sboru byla liturgie doplněna o některé části Staroslověnské mše Jana Zlatoústého. Na úplný závěr této bohoslužby zazněla známá píseň Kristus vítězí.⁶⁸

Na počátku roku 1973 zazněla při hlavní mši znovu Dvořákova mše D dur. Za zmínku též stojí první vystoupení mládežnické scholy v březnu tohoto roku. Při odpolední mši zazpívali mladí zpěváci rytmickou skladbu Stojím před tebou, stojím za doprovodu tří kytar. Je třeba říci, že mužský pěvecký sbor zpíval i při smutečních obřadech, především na těch, které byly za zesnulé členy sboru. Jako příklad lze uvést pohřeb Karla Ševčíka v roce 1972, kdy mužský sbor zazpíval Tobě Kriste veleknězi od Beethovena; Blíž k Tobě Bože můj; Nad světa trůny od J. Matějů a G. Verdiho Pane, ach. V roce 1973 zpíval na pohřbu Václava Schneidera, kde zazněly písně Již úkol dokonán a Blíž k Tobě, Bože můj. Při oslavách 20. výročí založení mužského pěveckého sboru, které probíhaly na sv. Hostýně, zazpíval mužský sbor dílo P. Křížkovského s názvem Pastýř a poutníci. Na Vánoce roku 1973 si na půlnoční mši i hlavní obřady dalšího dne připravil Rybovu mši „Hej mistře“.⁶⁹

Po úvodní mši v roce 1974, kde smíšený sbor zazpíval Vánoční zpěv, nastaly sboru téměř tříměsíční prázdniny. Zdali se jednalo o samostatnou skladbu nebo o pouhý zpěv lidových koled nelze ze zápisku ve sborové kronice vyčíst. Smíšený pěvecký sbor účinkoval znovu až o Velikonocích. Zpívaly se pašije a na slavnost Zmrtvýchvstání Páně sbor zazpíval mši Fest-Messe od J. Obersteinera. Na májových pobožnostech téhož roku zazpívaly pěvecké sbory následující písně: Zdravas hvězdo mořská, Pozdravena buď, ó královno, Ave Maria, Večerní zvon a Ó máti přemilá vše v podání mužského sboru, Žalozpěv a litanie loretánské z Popelky Nazaretské v podání ženského sboru a písně Prosíme, otevři a Jugoslávské litanie, které zazpívala mládežnická schola. O Vánocích roku 1974 zpíval sbor znovu Mackovu Českou mši vánoční.⁷⁰

⁶⁸ VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989*. 2019, s. 43-45.

⁶⁹ VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989*. 2019, s. 45-47.

⁷⁰ VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989*. 2019, s. 47-48.

Na Velikonoce roku 1975 zazpíval smíšený pěvecký sbor Znamení víry od J. Očenáška a na Zmrtvýchvstání Slavnostní mši, op.237 od J. Obersteinera. V květnu na májových pobožnostech zazněly skladby Královno nebe od J. Očenáška, Zdravas buď Maria z tvorby F. Žáka a Ó máti přemilá od F. Kopřivy. Na Boží hod vánoční téhož roku zazpíval Českou mši půlnoční od Ignáce Händela.⁷¹

V roce 1976 zaznělo při slavnosti Zmrtvýchvstání poprvé Ordinárium Z. A. Mičky s vložkami. V témže roce proběhla velká oprava varhan a kůr byl dočasně uzavřen. Oprava trvala až o adventní doby. Poté se začal sbor připravovat na Vánoce. Na programu půlnočního obřadu bylo Ordinárium Z. A. Mičky a Loutna česká Adama Václava Michny z Otradovic. Byl také uspořádán vánoční koncert, kde zazněla Česká mše vánoční od J. J. Ryby. Roku 1977 byla oslabena pozice smíšeného sboru jako důsledek rozšíření mládežnické scholy. Vzhledem k tomu, že se zkoušky obou skupin často překrývaly, navštěvovali členové mládežnické scholy pouze zkoušky Z. A. Mičky. I přes tyto obtíže se smíšenému sboru povedlo nacvičit skladby na velikonoční svátky i na májové pobožnosti. Tato situace pana Macka velice znepokojovala a kvůli ní odmítl se sborem nadále cvičit. Zažádal tedy farní úřad o vyřešení situace a pěvcům udělil prázdniny.⁷²

Františka Macka v roce 1977 vystřídal nový sbormistr Miroslav Tomeček. Jelikož byl o sbor stále menší zájem a určitou dobu se nezpívalo, vystoupil sbor až na velikonoční svátky roku 1978. Zazněly dvě renesanční skladby od M. Ingegneriho O bone Jesu a Vinea mea. S odchodem pana Macka z pozice sbormistra se taktéž mnozí dlouhodobí členové sboru rozhodli opustit sbor. Kvalita sboru v tomto období klesla, protože pěvecké výkony nevyhovovaly Tomečkovým představám, přičemž se rozhodl doučit zbylé členy v hudební teorii. Na konci června dal pan Tomeček sboru prázdniny. Po velkých prázdninách na začátku školního roku Tomeček dohodl s farním úřadem, že se sborem o Vánocích nevystoupí. P. Zdeněk A. Mička s tímto postojem nesouhlasil a snažil se situaci Tomečkovi rozmluvit. Tato nepříjemná situace vyústila v to, že pan Tomeček zanechal pozice sbormistra.⁷³

Po jeho odchodu převzal řízení sboru Jaromír Schneider. Jako člen smíšeného sboru již ve stejné době dirigoval mužský sbor a dechový orchestr mladých v tehdejší Gottwaldově. Na vánoční svátky v roce 1978 si sbor nachystal Českou koledu, část Sanctus z vánoční mše od

⁷¹ VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989*. 2019, s. 48-49.

⁷² VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989*. 2019, s. 50-51.

⁷³ VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989*. 2019, s. 51-58.

S. Macha, Offertorium V. Kmenty, Zdráv buď ó milý Ježíši od P. Theny a o J. J. Ryby Pastorelu. Po těchto Vánocích se v kronice nalézají již jen poslední zapsaná zpráva, která se týká velikonočních svátků 1979. Podle této zprávy zpíval sbor skladbu Pohled' na Golgotu. Na den Zmrtvýchvstání Páně zazněly Biblické písně od Antonína Dvořáka a Ave verum od W. A. Mozarta. Při večerní mši svaté zazněla část z Popelky Nazaretské s názvem Nastalo jitro, kterou secvičila a zazpívala mládežnická schola za doprovodu kytar. O repertoáru a dalším vystupování sboru po roce 1979 se dozvídáme z programu sboru, který od roku 1980 osobně vedl Jaromír Schneider.⁷⁴ Program sboru je veden až do Vánoc roku 2019.

4.3.2 *Hudební tělesa při kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů*

V roce 2000 vznikl ve farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně z iniciativy „věčného zakladatele hudebních těles“, jak se sám označil, Antonína Jeronýma Molka, nový smíšený pěvecký sbor v obvyklém složení soprán-alt-tenor-bas. Členové nového sboru, kterých se sešlo postupně přes čtyřicet, někteří i z jiných sborů, byli silně motivováni k pravidelné docházce i nácviku. Každý si chtěl zazpívat při chystané historické události, a to svěcení nově vznikajícího kostela na sídlišti Jižní Svahy ve Zlíně. Sbor zkoušel jednou týdně, vždy v úterý, ve stavebních buňkách budoucího střediska mládeže. Obětavá práce sbormistra Antonína Molka, jeho pravé ruky, profesionálního hudebníka Josefa Pikny, a před dokončením nácviku i stavby kostela a střediska mládeže také vydatná pomoc štípského sbormistra a varhaníka z Lukova Milana Přívary, byla zúročena provedením mše Missa C dur skladatele Jana Křítitele Vaňhala dne 08.05.2003 při svěcení nového kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně Jižních Svazích. Na jedné z prvních zkoušek sboru již v hudebně nového kostela jeho členové na návrh „jmenovatele“ pana Ludvíka Holáška odsouhlasili zkrácený název pro smíšený chrámový sbor, a to sbor TIBI – z latinského slova „tobě“.⁷⁵ Kmenovým repertoárem se v tomto období staly následující skladby s doprovodem varhan nebo malého orchestru

František Xaver BRIXI (1732-1771):	Missa pastoralis
Jan Křtitel VAŇHAL (1739-1813):	Missa in C - bez Credo
Antonín DVOŘÁK (1841-1904):	Missa in D dur - Kyrie, Sanctus, Agnus Dei

⁷⁴ SCHNEIDER, Jaromír. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 13.12. 2019.

⁷⁵ *Kronika pěveckého sboru TIBI Zlín*. 2000, s. 29-32.

Antonín DVOŘÁK (upr. Jan Hanuš):	Largo z Novosvětské symfonie
Jaroslav KŘIČKA (1882-1969):	Valašská jitřní pastorální mše
A. V. MICHNA z Otradovic (1600-1676):	Vánoční muzika - 12 renesančních koled
Johann Sebastian BACH (1685-1750):	5 chorálů z Weinachtsoratoria
Georg Friedrich HÄNDEL (1685-1759):	Bud' Tobě sláva (chór z oratoria Juda Makabejský)
Georg Friedrich HÄNDEL:	Halleluja (z Mesiáše)
Jan ZACH (1699-1773):	Salve Regina
Josef SEEGER (1716-1782):	Christus nobis natus est
Ludwig van BEETHOVEN (1770-1827):	Sláva Boží
Franck CESAR (1822-1890):	Panis Angelicus
Luboš FIŠER (1935-1999):	Koledy
P. Zdeněk Angelik MIČKA:	Pastorale
Božanův kancionál (1719):	Zdravas Maria Panno
Michal VILÍM (*1956):	Veni Sancte Spiritus
Karel MARTÍNEK (*19):	Žalm 33 – introitus. ⁷⁶

Kromě smíšeného chrámového pěveckého sboru TIBI působily ve sledovaném období při tehdy filiálním kostele P. Marie Pomocnice křesťanů také rytmická schola, chlapská schola a od roku 2002 dětská schola.⁷⁷

4.4 Programové složení hudby

4.4.1 Chrámový sbor při kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně

26. 12. 1977	J. J. Ryba	Česká mše vánoční “Hej Mistře“ (dir. F. Macek)
24. 12. 1980	Marhula	Česká mše vánoční (diriguje Ing. Schneider)
25. 12. 1980	Güttler	Missa Pastoralis

⁷⁶ *Kronika pěveckého sboru TIBI Zlín*. 2000, s. 33-34.

⁷⁷ Sborny a scholy. In *Salesiáni Dona Boska Zlín*. [online], [cit. 2020-04-25].

14. 03. 1982	Říhovský	Missa Loreta (50 let kněžství p. Přerovského)
11. 04. 1982	Říhovský	Missa Loreta
24. 12. 1982	Židek	Česká mše vánoční
25. 12. 1982	Linek	Missa pastoralis
03. 04. 1983	J. G. Zankl	Fest Messe
24. 12. 1983	J. Křička	Valašská vánoční mše
25. 12. 1983	F. X. Brixi	Missa pastoralis
22. 04. 1984	J. Obersteiner	Fest Messe
24. 12. 1984	J. J. Ryba	Česká mše vánoční (druhá)
25. 12. 1984	I. Reimann	Missa pastoralis
07. 04. 1985	Říhovský	Missa Loretta
24. 12. 1985	A. Michna	Vánoční muzika
25. 12. 1985	nezn. autor	Missa in C
30. 03. 1986	Zeller	Fest Messe
24. 12. 1986	Příhoda	Česká mše vánoční
25. 12. 1986	Říhovský	Missa pastoralis "Gloria in excelsis Deo"
19. 04. 1987	Reimann	Messe in G
24. 12. 1987	A. Michna	Vánoční muzika
25. 12. 1987	W. A. Mozart	Missa brevis (in D)
03. 04. 1988	Karl Kempter	Messe in D
15. 05. 1988	Karl Kempter	Messe in D (jubileum 80 let P. Přerovského)
24. 12. 1988	V. Mýtný	Česká vánoční mše
25. 12. 1988	W. A. Mozart	Missa brevis (in D)
26. 03. 1989	Franz Reimann	Missa solemnis in F (No.5)
30. 04. 1989	W. A. Mozart	Ave verum corpus; L. van Beethoven: Sláva Boží
24. 12. 1989	Jar. Očenášek	Česká mše vánoční

25. 12. 1989	Joseph Haydn	Missa brevis in B	
15. 04. 1990	Johann Obersteiner:	Fest-Messe	
24. 12. 1990	J. J. Ryba	Česká mše vánoční (druhá) + závěr z „Hej Mistře“	
25. 12. 1990	F. X. Brixi	Missa pastoralis	
31. 03. 1991	Georg Zeller	Fest-Messe in D	
24. 12. 1991	J. Křička	Valašská vánoční mše	(dirig. Miroslav Kašný)
25. 12. 1991	J. Křička	Valašská vánoční mše	(dirig. Miroslav Kašný)
19. 04. 1992	A. Říhovský	Missa Loreta	
24. 12. 1992	A. Michna	Vánoční Muzika	
25. 12. 1992	F. X. Brixi	Missa pastoralis	

Pro období v letech 1993-1999 nebylo možné zjistit jména skladeb, autorů ani souborů, které zde kromě původního sboru účinkovaly. Zajímavostí je rozšíření popisu neobvyklých skladeb a zkracování popisu skladeb, které popisující znali, nebo které prosluly svým textem. Zároveň po této etapě končí pouhé uvádění hlavní skladby během mše. Pro účely rozlišování mezi jménem autora a skladby se objevuje dvojtečka, případně středník mezi různými skladbami. Informace k Vánocům v roce 1999 odhalují možnou spoluúčast rytmického souboru na hudebním doprovodu mší svatých.

24. 12. 1999	Osoha: Vánoční; Brixi: Pastýři; Reading: Adeste fideles; Petrů: Sláva věčnému Pánu
25. 12. 1999	J. Haydn: Missa Brevis in B; Brixi: Pastýři; Reading: Adeste fideles
23. 04. 2000	G. Zeller: Fest-Messe in D; Mozart: Ave verum corpus
24. 12. 2000	Růžička: Ať zní zvučným; Brixi: Pastýři; Reading: Adeste fideles; Petrů: Sláva věčnému Pánu; Hymna velkého jubilea
25. 12. 2000	F. X. Brixi: Missa pastoralis; Brixi: Pastýři; Reading: Adeste fideles; Hymna velkého jubilea
15. 04. 2001	K. Kempter: Messe in D; Mozart: Ave verum; M Vilím: Velikonoční oběti
24. 12. 2001	Rytmické písně – mladí (Pavla Schneiderová)
25. 12. 2001	K. Kempter: Messe in D; Brixi: Pastýři; Reading: Adeste fideles

31. 03. 2002 J. Obersteiner: Fest-Messe; W. A. Mozart: Ave verum;
M. Vilím: Velikonoční oběti...
24. 12. 2002 Michna: Vánoční muzika
25. 12. 2002 J. Obersteiner: Fest-Messe; Michna: Vánoční muzika;
Tradicional: Boží milost; Reading: Adeste fideles
20. 04. 2003 F. Z. Skuherský: Krátká slavnostní mše; M. Vilím: Velikonoční;
G. F. Händel: Buď Tobě sláva; W. A. Mozart: Ave verum
24. 12. 2003 Michna: Vánoční muzika
25. 12. 2003 V. Reimann: Pastorální mše C dur; Michna: Vánoční muzika;
J. Reading: Adeste fideles
11. 04. 2004 Zd. Fibich: Missa Brevis

Od Vánoc 2005 až po Vánoce 2008 za doby působení varhaníka a sbormistra Ludvíka Šuranského záznamy chybí, sbor opakoval dříve již nacvičené skladby. Od roku 2009 až doposud je sbormistrem Ing. Jaromír Schneider.⁷⁸

12. 04. 2009 Zd. Fibich: Missa brevis; G.F.Händel: Buď Tobě sláva
24. 12. 2009 Jan Evangelista Kypka: Česká mše vánoční
25. 12. 2009 Jan Evangelista Kypka: Česká mše vánoční
04. 04. 2010 Jak. Obersteiner: Festmesse, G.F.Händel: Buď Tobě sláva,
W.A. Mozart: Ave verum
23. 05. 2010 Jak. Obersteiner: Festmesse, G.F.Händel: Buď Tobě sláva,
Ludwig van Beethoven: Sláva Boží (svatodušní svátky)
24. 12. 2010 Petruš/Holková: Sláva věčnému Pánu; F.X.Bixi: Pastýři;
koleda V Betlémě dnes
25. 12. 2010 A. Řihovský: Missa pastoralis; Petruš/Holková: Sláva věčnému Pánu;
F.X. Bixi: Pastýři; J. Reading: Adeste fideles
21. 04. 2011 V. Kempster: Laetinsche Messe in D; G.F. Händel: Buď Tobě sláva;
W.A.Mozart: Ave verum; P. Zd. A. Mička: Velikonoční sekvence

⁷⁸ ŠURANSKÝ, Ludvík. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 10. 2. 2020.

24. 12. 2011 Petrů/Holková: Sláva věčnému Pánu; F.X.Bixi: Pastýři;
koleda V Betlémě dnes
25. 12. 2011 V. Reiman: Pastorální mše C dur; Petrů/Holková: Sláva věčnému Pánu;
J. Reading: Adeste fideles; Missa mundi: Credo
08. 04. 2012 Řihovský: Missa loreta; G.F. Händel: Buď Tobě sláva;
Mička: Velikonoční oběti; W.A.Mozart: Ave verum
24. 12. 2012 Michna: Vánoční muzika (č. 11, č.1, č.4)
25. 12. 2012 Ignác Reimann: Missa pastoralis č. 2 G a D dur;
Cesar Franck: Panis Angelicus
31. 03. 2013 Franz Reimann Missa solemnis in F (No 5); G.F. Händel: Buď Tobě sláva;
Mička: Velikonoční oběti; W.A.Mozart: Ave verum
24. 12. 2013 Michna: Vánoční muzika (č. 11, č.1, č.4)
25. 12. 2013 Ignác Reiman: Missa pastoralis č. 2 G a D dur; W.A.Mozart: Ave verum
20. 04. 2014 Zd. Fibich: Missa brevis; G.F.Händl: Buď Tobě sláva;
Mička: Velikonoční sekvence; Ludwig van Beethoven: Sláva Boží
24. 12. 2014 J.J. Ryba: Česká mše vánoční „Hej, mistře“ 3 části (Gloria, Graduale, Sanctus)
25. 12. 2014 J.J. Ryba: Česká mše vánoční „Hej, mistře“ 3 části (Gloria, Graduale, Sanctus);
K. Kempter: Pastoral-Messe in G
05. 04. 2015 G. Zeller: Fest-Messe in D; G.F. Händel: Buď Tobě sláva;
Mička: Velikonoční sekvence; W.A.Mozart: Ave verum
24. 12. 2015 J.J. Ryba: Česká mše vánoční „Hej, mistře“ 3 části (Gloria, Graduale, Sanctus)
25. 12. 2015 A. Řihovský: Missa pastoralis; J.J.Ryba: Česká mše vánoční „Hej mistře“ část
27. 03. 2016 Fr. Schöpf: Zweite Messe Angelica; G.F. Händel: Buď Tobě sláva;
Mička: Velikonoční sekvence; Ch. Gounod: Ave verum
25. 12. 2017 Karl Kempter: Pastoral-Messe in G; J.J. Ryba: Česká mše vánoční „Hej, mistře“
4 části
01. 04. 2018 Zd. Fibich: Missa brevis; G.F. Händel: Buď Tobě sláva; Ch. Gounod: Ave
verum; Mička: Velikonoční sekvence

25. 12. 2018 A. Řihovský: Missa pastoralis op.č.9;
J.J.Ryba: Česká mše vánoční „Hej mistře“ 4 části
21. 04. 2019 A. Řihovský: Missa Loretta; G.F. Händel: Bud' Tobě sláva; Ch. Gounod: Ave verum; Mička: Velikonoční sekvence
25. 12. 2019 Charles Gounod: Messe brève en C (č. 7);
J.J. Ryba: Česká mše vánoční „Hej, mistře“ 4 části⁷⁹

4.4.2 Sbor TIBI při kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů

08. 05. 2003 Jan Křitel Vaňhal: Missa C dur; dirigent Milan Přívara (při svěcení kostela)

Prosinec 2004 František Xaver Brixi: Missa pastoralis
Koncert v Domě umění Zlín za doprovodu orchestru složeného z členů Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín, dirigent Jakub Hruša

25.12.2005 při mši sv. v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně
František Xaver Brixi: Missa pastoralis, za doprovodu malého orchestru některých členů Filharmonie a ZUŠ Morava

Doprovod velkopátečních obřadů a Vzkříšení v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, poprvé český spirituál Steal away – Vytrácím se, přeložil člen sboru Vladimír Chytil. Česká slova byla až mrazivě aktuální vzhledem k tomu, že umíral papež Jan Pavel II.

Červen 2005 koncert kostele Panny Marie Sněžné na Provodově – veřejná generálka a stejný koncert v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně

Říjen 2005 koncert v kostele Narození Panny Marie ve Štípe

Listopad 2005 – zpívání Anežce České, patronce obce Březůvky v kapli u hřbitova

17.11.2005 – zpívání na náměstí Míru ve Zlíně při odhalování pomníku obětem komunismu na zdi zlínské radnice

25.12.2005 – při mši sv. v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně Vánoční muzika A. V. Michny z Otradovic s malým orchestrem některých členů Filharmonie a ZUŠ Morava

⁷⁹ Program smíšeného chrámového sboru 1977-2019.

V roce 2006 oprovod vánočních a velikonočních bohoslužeb, nácvik drobných sborových skladeb s doprovodem varhan nebo a capella, nácvik spirituálů a pravoslavných skladeb, vč. skladeb současných autorů a písní z Taize

Na Velký pátek J.S. Bach: Ó hlavo zkrvavená

Při mši sv. v neděli velikonoční J.K.Vaňhal: Missa C dur

16.06.2006 první samostatný koncert sboru v nové farnosti Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně; provedena kratší díla od skladatelů Orlando di Lasso (Agnus Dei), Tommaso Lodovico da Vittoria (Improperia), Jan Zach (Salve Regina), František Xaver Brixl (Kyrie, Sanctus a Dona nobis z Missy Pastoralis), Dmitrij Spěpanovič Bortňanskij (Těbě pojem), Cesar Frank (Panis angelicus), Georg Friedrich Händel (Heilig, heilig), Robert McFerrin (The garden), Michal Vilím (Veni sancte spiritus), spirituály Steal away, Kdo svalil kámen náhrobní, Go down Moses; umělecký vedoucí Viktor Kozánek ml., sbormistr Antonín Jeroným Molek, solový zpěv Dagmar Holubářová, Vlasta Klíčová, Pavel Nosálek, Ivan Slezák, Antonín Molek
září 2006 – účast sboru TIBI v 1. ročníku přehlídky sborů zpívajících spirituály pod hradem v části Zlína Malenovice, navázání kontaktu se Spirituál kvintetem

V roce 2007 Doprovod vánočních a velikonočních bohoslužeb, nácvik drobných sborových skladeb s doprovodem varhan nebo a capella, nácvik spirituálů a pravoslavných skladeb, vč. skladeb současných autorů a písní z Taize

03.06.2007 koncert sboru v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně; od jednohlasého gregoriánského chorálu po vícehlasé skladby současnosti s doprovodem varhan nebo a capella; pěvecká sóla Dagmar Holubářová, Eva Vildová, Vlasta Klíčová, Jindřich Loucký, Pavel Fišer, Antonín Molek, Jan Pášma; varhany Ludmila Vydrová, Adéla Šarmanová; dirigenti Viktor Kozánek st., Antonín Jeroným Molek

15.09.2007 účast sboru na Spirituál festu v Praze pořádaném vokálním souborem Geshem pod záštitou Městské části Praha 13 v Komunitním centru sv. Prokopa; spirituály v anglickém jazyce i přeložené členem sboru Vladimírem Chytilým česky; dirigent Antonín Jeroným Molek

V roce 2008 zpěv sboru při vánočních a velikonočních bohoslužbách

Léto 2008 účast sboru TIBI na Festivalu sborového zpěvu Moravskotřebovské arkády v Moravské Třebové

Prosinec 2008 hudební doprovod při předávání cen Pro amicis musae (ocenění sochaře Otmary Olivy Zlínským krajem za účasti předchozích laureátů této ceny hudebnice Zuzany Lapčíkové a cestovatele Miroslava Zikmunda); latinské a staroslověnské zpěvy

07.12.2008 koncert sboru TIBI v kostele Neposkvrněného početí Blahoslavené Panny Marie v Topolné

14.12.2008 doprovod při mši sv. v kostele sv. Václava v Ostravě natáčený televizí Noe

25.12.2008 doprovod při mši sv. v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, lidové vánoční koledy s doprovodem malého orchestru, Ebenovo ordinárium

27.12.2008 vánoční koncert v kostele sv. Kateřiny v Kašavě s doprovodem varhan

28.12.2008 vánoční koncert dvou sborů v kostele Narození Panny Marie Zlín Štípa. Smíšený pěvecký sbor Radost ze Štípy vedený Martou Krsičkovou a na vahrany doprovázený MUDr. Tomášem Kuběnou zazpíval skladbu Missa in D, kterou složil Karl Kempter (Messe in D objevil a do Zlína přivezl Ing. Jaromír Schneider) a sbor TIBI pod vedením Antonín Molka na varhany doprovázený Michalem Vilímem provedl dílo Jaroslava Křičky Valašská jitřní mše, obě díla doprovázel orchestr sestavený ze zlínských filharmoniků

04.01.2009 povánoční koncert v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, vánoční zpěvy s doprovodem malého orchestru

Velikonoční zpívání a capella

25.12.2009 doprovod při mši sv. v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, vánoční koledy v úpravě Luboše Fišera, Ebenovo ordinárium

27.12.2009 koncert v kostele sv. Jakuba Staršího v Městečku Trnávka s tanním sborem, vedoucí Stanislav Škeřík; adventní a vánoční písně od 14 do 19. století (Primo tempore – anonym 14. st., Veličanije sv. Nikolaju – V. Dodonov – 19.st., Solis praevia – Franusův kancionál, Bohorodice Děvo radujsja – Valaamský monastýr 15. st., Baculi solempnia – anonym 14.st., Tebe pojem – Bortňanský 18.st., lidové koledy z Valašska, společná skladba František Xaver Bixi – Agnus Dei z Missa pastoralis,; s doprovodem malého orchestru, Ebenovo ordinárium

10.01.2010 koncert v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně spolu s chrámovým sborem z Městečka Trnávka, vedoucí Stanislav Škeřík; program koledy a adventní a vánoční

písně z různých zemí světa, obdobně jako na koncertě v Městečku Trnávka, společná skladba František Xaver Brixi – Agnus Dei z Missa pastoralis, varhany Marie Beserlová a Michal Vilím

17.06.2010 koncert v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, jako host vystoupil vokálně-experimentální soubor Affetto, zabývající se interpretací české a evropské renesance přes klasiku až po úpravy spirituálů, v obsazení profesionálních hudebníků Jan Mikušek – kontratenor, Marek Olbrzymek, tenor, Aleš procházka, bas, Vladimír Richter, tenor, Martin Jakubiček, varhany. Na varhany doprovázel Michal Vilím a Martin Jakubiček. Program koncertu Žalm 33 - Země je plná Hospodinova milosrdenství, Světe tichyj -řecký raspěv, Svjatyj Bože – Pjuchtický monastýr, Jiří strejce – Ecce sacerdos magnus, Wolfram Menschick – Missa de Angelis, části Kyrie a Agnus Dei, gregoriánský chorál Antifona a žalm 117, Hymnus ad Christum regem, Antifona a žalm 23, Ad benedictus, Ey, aetas iam aurea – Vyšebrodský rukopis r.1410, O regina, lux divina – Franusův kancionál r. 1505, Praesulem ephebeatum, Veni vere – Petrus Wilhelmi de Grudens asi r.1400, Pulcherima rosa, Ave virgo castitatis, Pulcherima rosa, Ave tu pura puella – Kodex Speciálník kolem r. 1500, Fit porta Christi Pervia-Jan Trojan Turnovský 1550-1606, Odarion XV. – Ad Jehovam, Odarion X. – Spinus ut inter lilium ze Sacrum Odarum Libri Duo – Christophorus Hecyrus 16.st., Ave Maris Stella – úprava pro varhany Martin Jakubiček, spirituály Steal away, Amazing Grace, Nobody knows, tradicional Cottonfield, gospel O Lord, we magnify your name – Richard Smallwood.

19.12.2010 vystoupení sboru na akci farnosti Košť vánočního cukroví Salve lux fidelium, Solis praevia, Baculi sollempnia, Sanctissima mitissima, Den přeslavný – Linek, O Regina lux divina.

25.12.2010 doprovod ke mši sv. v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, varhany Ludmila Vydrová, dirigent Antonín Jeroným Molek, ordinárium Eben, program Menschick - Missa de Angelis, Pololáník – žalm, Sancrissima mitissima, Cheruvimskaja, Gospodi pomiluj, Steyer – Narodil se Kristus Pán, Linek – Den přeslavný

26.12.2010 vystoupení sboru TIBI na hradě Buchlov, a capella, dirigent a sólový zpěv Antonín Jeroným Molek, program Ey, aetas iam aurea, O Regina lux divina, Salve lux fidelium, Solis praevia, Sanctissima mitissima, Prejďe sěň Zákona, Svjatyj Bože, Bohorodice Děvo, Světe tichyj, Gospodi pomiluj

27.05.2011 doprovod při mši sv. sbor, varhany Ludmila Vydrová

27.05.2011 vystoupení na akci Noc kostelů

12.06.2011 doprovod při mši sv. ke slavnosti Seslání Ducha svatého

19.06.2011 koncert v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně

Skladby z Franusova (Solis praevia, Sanctissima mitissima), Komenského (Soudce všeho světa Bože) a Šteyerova kancionálu (Vstal z mrtvých Kristus), díla Adama Michny z Otradovic (Plačte andělové), Jiřího Ignáce Linka (Den přeslavný), Jana Trojana Turnovského (Dnešního dne splnilo se), Giovanniho Pierluigiho da Palestriny (Improperia), Jana Zacha (Salve Regina, Jubilate Deo), Petra Iljiče Čajkovského (Trisvjatoje) a Františka Macka (Aleluja II).

10.-17.07.2011 účast na akci a organizování prvního ročníku prázdninové večerní školy spirituálů a gospelů pod vedením rodáka z Martiniku, zakladatele a dirigenta TF Gospels Singers z Paříže a člena amerického spirituálového Golden Gate Quartetu Terryho Francoise

16.07.2011 půlhodinové vystoupení sboru TIBI v rámci závěrečného koncertu prázdninové večerní školy gospelů a spirituálů v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně

28.12.2011 vánoční koncert sboru TIBI v kostele Panny Marie Sněžné ve Velkých Karlovicích, na programu adventní a vánoční zpěvy ze starých kancionálů, valašské koledy

06.04.2012 liturgie Velkého pátku v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně

08.04.2012 doprovod mše sv. v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně

06.05.2012 doprovod na mši sv. v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Březolupech – velikonoční repertoár (Den vzkříšení Jezu Krista, Mackovo Aleluja II, Blagosloví duše moje, Zdráv buď chlebe, Chvalte radostně)

27.05.2012 liturgie Seslání Ducha svatého v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně

17.06.2012 koncert v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně

19.-26.08.2012 účast na akci a organizování druhého ročníku prázdninové večerní školy spirituálů a gospelů pod vedením dirigenta a zpěváka Terryho Francoise a klavíristy a zpěváka Rolanda Chama, jako host pařížský soubor TF Gospel Singers

26.12.2012 společný koncert sboru TIBI a sboru Velké Karlovice v kostele Panny Marie Sněžné ve Velkých Karlovicích, na programu staroslověnské skladby – sbor TIBI, vánoční koledy v úpravách J. Pavlicy, A. Tučapského, Lud'ka Rajchrt, Mojmíra Bártka – sbor Velké Karlovice

V roce 2013 doprovod při velikonoční liturgii

07.07.-14.07.2013 účast na akci a organizování třetího ročníku prázdninové večerní školy spirituálů a gospelů pod vedením dirigenta a zpěváka Terryho Francoise a klavíristy a zpěváka Rolanda Chama, na programu afro-americká duchovní hudba, české gospels, jako host vokálně-experimentální těleso Affetto

13.07.2013 Závěrečný koncert třetího ročníku prázdninové večerní školy spirituálů a gospelů, diriguje Thierry Fred Francois, české gospels a úpravy spirituálů dirigují Miroslav Hromádka a Antonín Jeroným Molek

01.12.2013 adventní koncert ZUŠ Morava v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, na programu Zpěvy u jesliček – hudební variace P. Josefa Olejníka na verše Václava Renče, hrají žáci a učitelé ZUŠ Morava, zpívá chrámový sbor TIBI

Velikonoce 2014 doprovod při velikonoční liturgii a capella

21.06.2014 zpěv sboru TIBI při jáhenském svěcení v katedrále sv. Václava v Olomouci

Září 2014 nahrávání vokálů k hudebnímu doprovodu současného skladatele Jiřího Najvara pro inscenaci Evžen Oněgin v Městském divadle ve Zlíně

29.11.2014 společný koncert ZUŠ Morava a sboru TIBI v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, provedena mše Pavla Žáka Radujte se v Pánu s doprovodem žákovského orchestru ZUŠ Morava

30.11.2014 společný koncert ZUŠ Morava a sboru TIBI v kostele sv. Mikuláše ve Fryštáku – Žákova mše s doprovodem orchestru ZUŠ Morava

07.12.2014 společný koncert ZUŠ Morava a sboru TIBI v kostele Narození Panny Marie v části Zlína Štípa - mše Pavla Žáka Radujte se v Pánu s doprovodem žákovského orchestru ZUŠ Morava

25.12.2014 doprovod při mši sv. v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, provedena mše Pavla Žáka Radujte se v Pánu s doprovodem některých členů orchestru ZUŠ Morava

Velikonoce 2014 doprovod při obřadech Velkého pátku

19.04.2015 doprovod mše v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Březolupech

21.07.2015 koncert v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, na programu duchovní hudba česká, východní i západní, staré skladby zapomenutých mistrů i nové skladby současníků

30.05.2015 zpěv sboru TIBI na speciální bohoslužbě východního ritu v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně – liturgie svatého Jana Zlatoústého pro řeckokatolický obřad – staroslověnské a pravoslavné zpěvy

28.11.2015 koncert sboru TIBI v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, kmenový repertoár sboru

29.11.2015 repríza koncertu v kostele sv. Mikuláše ve Fryštáku, kmenový repertoár sboru TIBI

03.01.2016 doprovod při ranní mši v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Nedašově

Doprovod při velikonoční liturgii a capella

16.07.2016 účinkování některých členů sboru TIBI na koncertě Duše Zpívej s Nadějí v Kongresovém centru ve Zlíně, gospely a spirituály

22.11.2016 zpěv sboru TIBI při mši k patronce zpěvu sv. Cecilii

26.11.2016 koncert v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, sbor TIBI doplněn o členky otrokovického ženského sboru, provedena Missa pastoralis od Josefa Šrajera s doprovodem žakovského orchestru, dirigoval Marek Obdržálek

25.12.2016 doprovod při hlavní vánoční mši, koledy v úpravě P. Fišera, na varhany hrála Ludmila Vydrová

27.12.2016 koncert v kostele sv. Vojtěcha v Otrokovicích, společné vystoupení otrokovického ženského sboru a sboru TIBI, provedena Missa pastoralis od Josefa Šrajera s doprovodem žakovského orchestru, dirigoval Marek Obdržálek, sbormistr otrokovického ženského sboru

Velikonoce 2017 doprovod při liturgii

15.07.2017 účinkování některých členů sboru TIBI na koncertě Duše Zpívej s Nadějí v Kongresovém centru ve Zlíně, gospely a spirituály

04.11.2017 účast sboru TIBI na přehlídce pěveckých sborů Cantica Fristacensis 2017 pořádané městem Fryšták, farností Fryšták a Divadélkem Fofr

02.12.2017 koncert v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně ZUŠ Morava a sbor TIBI Zlín

09.12.2017 koncert sboru TIBI v kostele sv. Václava v Brumově-Bylnici, vánoční repertoár

07.01.2018 doprovod mše sv. v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů, varhany Ludmila Vydrová

14.01.2018 koncert sboru TIBI a vystoupení sboru Děvčice z Vonice, vánoční repertoár

Doprovod při velikonoční liturgii a capella

22.11.2018 doprovod při mši sv. ke cti sv. Cecílie, patronky zpěvu

8.11.2018 muži ze sboru TIBI koncert s otrokovickým ženským sborem, Vánoční mše Missa pastoralis od Josefa Schreiera v Otrokovické besedě

25.12.2012 při mši sv. v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů - vánoční mše Pavla Žáka Radujte se v Pánu s doprovodem malého orchestru, dirigoval Antonín Molek

06.01.2019 koncert sboru TIBI s komorním orchestrem vedeným Ladislavem Dolinou v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, sbor TIBI – mladé víno pod vedením Jaroslava Pančochy – koledy z východu i západu, Vánoční mše Pavla Žáka, Moravetz Gloria in excelsis, Bortňanský Tebe pojem, Veličanije sv. Nikolaju, diriguje Antonín Jeroným Molek

17.04.2017 vystoupení v domově důchodců Burešov ve Zlíně, spirituály a lidové písně, vlastní tvorba a doprovod na kytaru Antonín Molek

02.06.2019 koncert v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně Back to Africa sbor TIBI pod vedením Antonína Jeronýma Molka a ansámbl TIBI pod vedením Jaroslava Pančochy, spirituály a jejich africké kořeny

23.06.2019 repríza koncertu Back to Africa v kostele sv. Rodiny v Luhačovicích

26.12.2019 doprovod sboru TIBI při vánoční mši na svátek sv. Štěpána, varhany Michal Vilím, vánoční repertoár

V roce 2020 byl na zkouškách sboru TIBI byl opakován kmenový velikonoční repertoár Giovanni Pierluigi da Palestrina: Lide můj (Improperia)
Tomás Luis de Victoria: Popule meus
Jakobus Gallus Handl: Ecce quomodo moritur iustus
František Ignác Antonín Tůma: Omnes amici mei dereliquerunt me
Adam Václav Michna z Otradovic: Plačte andělové ze Svatoroční muziky

a dále připravován májový koncert s mariánským repertoárem od gregoriánského chorálu Salve Regina, přes písně z Franusova kancionálu (Sanctissima, mitissima), ze Slavíčku rajského od

Jana Jozeffa Božana (Nitida stella), Salve Regina s doprovodem varhan od Jana Zacha, z Božanova kancionálu (Zdravas Maria Panno), dále skladby autorů Mikuláš-Schneidera Trnavský (Ave Maria), současné běloruská autorka Iriny Děnisová (Bohorodice, děvo, radujsa), Nino Rota (Ave Maris Stella), až po současné skladatele, např. Ondřej Můčka (Zdráva buď, Královno nebe), Miroslav Hromádka (Ave Maria).⁸⁰

4.4.3 Ordinária

Během liturgického roku ve všední dny hrály dříve i nyní při mši svaté varhany. Od doby úprav liturgie po druhém vatikánském koncilu lid zpíval mešní písně z kancionálu a varhaník nebo schola vybraná ze zkušených zpěváků zpívala ordinárium v českém jazyce, vždy složené z částí latinsky nazývaných Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus a Agnus Dei.⁸¹

Jak vyprávěl sbormistr chrámového sboru při kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně Jaromír Schneider, v současné době v tomto kostele nejčastěji zní 1. ordinárium Josefa Olejníka, následované ordináriem Petra Ebena a ordináriem Karla Břízy. Varhany nehrají na večerní mši v pondělí, kde hudební kytarový doprovod zajišťuje Studentská schola. Mladí zpívají písně ze zpěvníků Hosana nebo Koinonia, z nichž rovněž vybírají ordinárium. V neděli je rytmická hudba bez varhan u mši doprovázených Devátou scholou a Baby scholou v 8.30 hodin, nebo Scholou na desáté v 10 hodin či Mužskou scholou v 11.30 hodin.⁸²

Varhanice kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů Ludmila Vydrová dává přednost ordináriu Karla Břízy ve všední dny i v neděli při dvou mších doprovázených varhanami, v 8 hodin a v 11.30 hodin. Další varhaníci hrají i ordinárium Josefa Olejníka. Pokud zpívá při mši chrámový sbor, zní vždy ordinárium Petra Ebena. Nedělní mše v kostele P. Marie Pomocnice křesťanů v 10 hodin (mimo dobu vánočních a velikonočních svátků) je bez varhan, doprovázena rytmickými písněmi s kytarami, bubny i píšťalami, a nepravidelně se střídají schola Za pět deset a Mládežnická schola. Jejich oblíbeným ordináriem je Ordinárium II. č. 422 ze zpěvníku Hosana 2 (autoři Martin Matyska a Stanislav Příbyl) a Ordinárium IV. č. 424 téhož zpěvníku (autorka Jana Svobodová), které v době adventní a postní vystřídá Karmelské ordinárium č. 172 ze zpěvníku Koinonia (autor fra Michael).⁸³

⁸⁰ *Kronika pěveckého sboru TIBI Zlín*. 2000, s. 35-48.

⁸¹ *Kancionál: společný zpěvník českých a moravských diecézí*. 1999, s. 361-379.

⁸² SCHNEIDER, Jaromír. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 13.12. 2019.

⁸³ VYDROVÁ, Ludmila. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 25. 2. 2020.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VYMEZENÍ A CÍLE ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY

Vymezení praktické části je dáno obsahem této bakalářské práce, tj. zkoumáním chrámové hudby provozované v kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně a v kostele Panny Marie pomocnice křesťanů na sídlišti Jižní svahy také ve Zlíně.

Hlavním cílem je uvedení do problematiky chrámové hudby v těchto kostelích od roku 1945 až do současnosti. Dalším cílem bylo zjistit názory vedoucích kůru, varhaníků, popřípadě členů chrámových sborů a hudebních souborů, týkající se vzniku jejich vztahu k hudbě a motivace ke zpěvu ve sboru.

6 HYPOTÉZY A OTÁZKY

6.1 Hypotézy

První hypotéza: Pokud se v dětství v rodině zpívalo nebo hrálo na hudební nástroje, či pokud byly účastníci zapojeni do zpěvu v kostele, zůstal respondentům lepší vztah k hudbě v dospělosti.

Druhá hypotéza: Dotazovaní si budou pamatovat chrámovou hudbu před a po druhém vatikánském koncilu a budou vnímat změnu v této hudbě.

Třetí hypotéza: Vystudovaní varhaníci vybírají pro bohoslužby složitější ordinária.

6.2 Otázky

Otázky byly zaměřeny na vztah dotazovaných k hudbě, jejich zkušenosti v oblasti chrámové hudby, ať už se zpěvem, dirigováním hudebního tělesa nebo hrou na nástroj. Zvláště důležitými respondenty byli starší farníci, především pamětníci doby před 2. vatikánským koncilem.

Pro přehled jsou v následujícím textu pokládané otázky uvedeny:

1. Co Vás přivedlo k hudbě?
2. Jak jste se dostal/a ke zpěvu v chrámovém sboru?
3. Na jaký hudební nástroj hrajete? Popřípadě jak jste se naučil/a hrát na varhany? Na jaké varhany hrajete? Jak si vybíráte skladby pro hru na nástroj?
4. Jaké sbory/soubory jste zažil/a?
5. Jak často jste se sborem nacvičovali? Jaké je obsazení sboru? Kolik členů měl sbor? Jaký počet zpěváků zpíval v chrámovém sboru? Které hlasy ve sboru převládaly?
6. Účastnil se sbor/soubor na nějaké soutěži nebo festivalu? Pokud ano, popište.
7. Jaké podmínky byly ve sboru během totalitního režimu? Jak se lišily podmínky po roce 1989?
8. Jaký efekt měl podle Vás 2. vatikánský koncil na hudbu ve farnosti?

7 ROZHOVORY

V období od září 2019 do března 2020 byly uskutečněny rozhovory s některými členy chrámových sborů, varhaníky a řediteli kůru. Každému byly individuálně položeny některé z otázek uvedených výše ve druhé kapitole praktické části. Rozhovory s výraznými osobnostmi současné doby následují. Dotazovaní respondenti jsou i pamětníky doby minulé a představiteli různých hudebních trendů. Písemné přepisy rozhovorů byly pro zachování autenticity upravovány jen částečně.

7.1 Jaromír Schneider⁸⁴

Ad 1. Tak dětství, v dětství mám jednu jenom takovou vzpomínku, že můj tatínek a moje maminka se poznali také ve chrámovém sboru v jednom takovém větším městečku na Ostravsku, takže byli zpěváci. A maminka, ta si zpívala doma, když dělala ty domácí práce, takže vždycky říkám manželce: „Já to se divím, moje maminka, když prala, si zpívala. Ty spíš brbleš, že máš moc práce.“ Má! No, ale oni byli zvyklí, měli moc práce. Všechno bylo ruční, nebyly pračky, a hodně si zpívali. Čili já jsem znal národních písniček a všeho z toho, z jejího zpívání, a tím jsem se nějak i připojoval potom k tomu zpěvu dál, když bylo až, když jsem došel k tomu, že bych mohl zpívat v chrámovém sboru. A k tomu jsem vedl své děti, aby zpívaly a hrály na hudební nástroje. No, a to pak mohli uplatnit při svých rytmických písničkách a ordináriích z Hlaholíku a z Hosanny ve schole. Syn a vnučky zpívají a hrají při těch mládežnických mších v obou zlínských kostelích.

Ad 3. Napřed jsem se začal hrát na pozoun, trombón tedy a pak pozoun, táhlový, v Dechovce mladých, a teprve potom jsem poznal, nějak mě to táhlo k tomu, že bych si měl udělat klavír. Takže já jsem, ale až potom začal hrát na klavír. Hrál jsem ve Fakultním orchestru tanečním. Od klasických skladeb, polky, valčíky, takovéhle záležitosti, ale už začal být ten moderní vliv, a to byl zejména swing. Já jsem tu hudbu v podstatě, když jsem studoval elektrotechniku, tak jsem pořád ještě tu hudbu v pozadí měl. Jo, po téhle té stránce a když jenom, takovou malou zajímavost, hudba mě odnaučila kouřit.

⁸⁴ Ing. Jaromír Schneider se narodil v roce 1940 ve Zlíně, pracoval jako elektroinženýr, působil jako hudebník a dirigent Dechového orchestru mladých ve Zlíně, 1996-1997 byl ministrem pro hospodářství a a ministrem pro místní rozvoj vlády ČR, 1991-1994 byl primátorem města Zlína, nyní je sbormistrem chrámového sboru kostela sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně.

Ad 2: Jak jsem začal zpívat, to bylo, že jsem ke zpěvu měl vztah, to jsem zpíval, ale aby to dostalo určitou formu, tak to bylo ke konci 60. let, kdy jsem byl vyzván, abych i šel zpívat do sboru, protože sbor tehdy začal růst, přišel tady pan Macek jako varhaník, a chtěl mít ten sbor na docela dobré úrovni, a tak jsem tam začal zpívat. A byla druhá věc, protože já jsem zjistil, že jako dirigent orchestru musím mít dobře vyladěné uši. A pak to jsem, nevím jak, jestli jsem si to přečetl, to už si nevzpomínám, ale zjistil jsem, že nejlépe se to cvičí, když sám, akusticky sám zpívám, a pozoruju se. Jak zpívám, jestli ladím, jestli ty intervalové skoky byly správné, nebyly, že, něčím pokažené trochu níž, trochu výš a podobně. A tam jsem se naučil a hodně a dodneška toho využívám, že tím se mi hodně zlepšil sluch, tedy hudební jako, abych mohl zvládnout a u sboru je to obzvlášť potřebné, protože tam člověk musí ty hlasy kontrolovat, a ještě navíc hlídat, který ten hlas asi trošičku ujíždí, a v čem je ten problém, a jak to říct, abych neurazil, ale ukázal, že je potřeba zlepšit.

Ad 4: Tak, já pochopitelně můžu mluvit jenom za chrámový sbor tady ve Zlíně, jaksi té dolní části u Filipa a Jakuba, že tak tady je to spíš skladby, řekl bych, druhé poloviny 19. století, a spíš než od velkých skladatelů té doby, spíš to od varhaníků z různých z německé oblasti a z rakouské oblasti a podobně, protože tito varhaníci byli praktici a pro ten náš sbor, ale je možnost jeho výkonu, oni už věděli, asi už měli podobné záležitosti amatérskými sbory zpíváním, takže věděli jaké jsou hranice, jaké jsou možnosti těch, té hudby, zvládnout zazpívat. Takže to je záležitost, pochopitelně to se jedná o liturgii v latinském jazyce. Když jsem byl tehdy v těch funkcích, tak skladby pro sbor vybírali, co mě tam vystřídali, no, Mirek Kašný a později už vystudovaný varhaník Ludvik Šuranský.

Ad 5: A já se držím pořád toho, že chrámový sbor tady dole ve Zlíně vlastně zpívá v ty dva největší svátky: Hod Boží Vánoční, hod Boží Velikonoční, a zpíváme latinské, protože druhý vatikánský koncil řekl, že je to v jeho usnesení, že latina je pořád univerzální řečí církve a měla by se připomínat. Protože ty základní části, což dělají toho zpěvu to je tohoto ordinária, ty se znají česky dobře, takže tam to lidem ani nemusíme překládat, protože normálně v normální neděle to zpívají jako v ordináriích českých, že, takže takhle to je, že tady převažujeme vždycky těmi latinskými texty, zpracovanými hudebně, ale protože tam jsou ještě místa, která se dají doplnit pro tu slavnostnost, tak tam vybíráme vždycky nějaké části z českých, zejména mší, anebo i jiných skladeb, které se dají využít. Takže my třeba teď jako o Vánocích, tak to

doplňujeme z části od Jana Jakuba Ryby, Česká mše vánoční – Hej mistře. Třeba vstup, když je vstupní průvod, tak z té jeho mše zpívat Gloria, protože to není o Gloria – textu, jak ho známe, Sláva na výsostech Bohu, to je tam je to příběh v textu, takže to je to sláva tato, slavnostní příchod, potom, před evangeliem část Graduale, protože to je takový toho, že se Pán narodil, že k této záležitosti to patří k evangeliu. No, pak po přímlovách to je takové jako ta Sláva, která je k tomu, že se splnilo to, v co člověk věří, no a na závěr – a to jsem hodně vždycky zdůrazňoval – že jsem, i vatikánský koncil řekl, že liturgie mše je to nejslavnostnější, co má církev, a že se vždycky má odcházet s nadšením. A na to je krásně – podle mého názoru, a taky tak to máme u Ryby – ten závěr Ryby, ta závěrečná část té Hej mistře, té části ten závěr, to je S radostí, s veselostí, že jdeme domů a takové ty věci, takže to jsou takové ty já tomu říkám vložky, „Do maštale se tajdá“. A mezitím kněz vede mši normálně v českém jazyce, jenomže tyto věci zpíváme pod a to základy, to znamená Kyrie, Gloria, a potom Sanctus, Benedictus a Agnus. Věřím jako Credo nedáváme z jednoduchého důvodu – už na to nemáme, abychom ho docvičili. Část Credo ve všech mších bývá nejsložitější, protože ona i textově trošičku má takové úseky, kde se dá měnit, a na to už jak začínáme v září, tak už na to nemáme to docvičit, takže ta se recituje. Takže takhle je to složené ta hlavní kostra, teďka vždycky na to vybereme příslušné nějaké mše, které předpokládáme, že zvládneme aspoň na trochu solidní úrovni amatérské a takže takhle jaksi se připravujeme na to, co zpívat, a jak to dát dohromady, aby to byl doprovod liturgie, nikoliv koncert. Jo, a když pak na té mši to něco schází, tak to doplňujeme normálním ordináři, to hlavně od Olejníka, Břízy nebo Ebena.

Ad 8: Podle mých zkušeností, tak jak to tady ve Zlíně probíhalo s odrazem na průběh 2. vatikánského koncilu a s jeho závěry, že má být větší spoluúčast věřících s knězem na průběhu liturgie. A to byl základ toho, že liturgie je položena na určitých textech. Čili ne cokoliv, nějaký příběh, jak se putuje do Betléma apod., ale na textech, které jsou v průběhu té mše v kánonu rozepsány. A proto, se muselo to úplně měnit oproti tomu, co se zpívalo jako dřív. Tehdy se dalo zazpívat cokoliv v době, kdy kněz si něco říkal potichu latinsky. Jo a všechno to šlo, takže tato záležitost přinesla i pro nás tehdy ještě mladší to, že do kostela se nechodí si zazpívat a být tam, protože je to předepsáno každou neděli, ale protože chci prožít určitý duchovní zážitek. A tohle to, do toho má hodně co mluvit i všechno, co to doprovází, to jsou i ty zpěvy, i ty určité úkony, kdy se vstane, kdy se sedne, kdy se někam jde. Jo to všechno by mělo být k tomu, že to

je ale k něčemu. Že nevstávám, protože teď se má, ale protože teď něco vyjadřuji svým postojem. Takže i to se potom učilo a myslím si, že do dneška to ještě tak vžité úplně není.

7.2 Ludmila Vydrová⁸⁵

Ad 1: Kdo by hudbu neměl rád? U nás doma zpívali všichni a rádi. A písničky to byly moravské, české, veselé i smutné, s doprovodem kytary, klavíru a hlavně o vánocích.

V takovém prostředí jsem vyrostla a brzy začala chodit do hudební školy a hrála na klavír.

Naše děti a vnoučata také mají rady hudbu, zpívají lidové písničky, ale v kostele víc zpívají rytmické písně a ordinária z Hosany a ze zpěvníku Koinonia.

Ad 2: V letech 1945–1956 působil ve Zlíně P. Vojtěch Cikryt – výborný zpěvák a hudebník. Do mladého kostelního sboru přibral i „benjamínky“ – jak nazýval nás děti, ze svých hodin náboženství. A tak pod jeho vedením zazněly ve zlínském kostele o Vánocích dvě dětské pastorální mše. Autor jedné z nich – pan Alois Hába z Vizovic, tehdy už starší pán – byl dokonce při zpívané mši osobně přítomen.

Ale v následujícím roce byl páter Vojtěch přeložen a moje první zkušenost se sborovým zpěvem skončila. Potom vzpomínám na pátera Přerovského, který měl hudbu rád, všechny hudební akce podporoval, ale sám zpívat neuměl.

Ad 4: Příležitost se naskytla až o mnoho let později, kdy jsem se dostala do smíšeného pěveckého sboru „Radost“ ve Štíplě, vedeného sbormistrem panem Milanem Přívarou.

Ad 5: Začátkem roku 2000 byla na Jižních Svazích ve Zlíně zahájena stavba kostela. V provozu však již bylo středisko pro mládež a tam mohla být o nedělích a svátcích mše sv. No a příležitost k založení chrámového sboru byla na světě. Netrvalo dlouho, zpěváci se začali scházet a já byla také mezi nimi. Kuchyňská buňka se v úterý večer, týden co týden proměnila v provizorní hudebnu, aby se přibližně třicet lidí sjednotilo. Pod úžasným vedením sbormistra Antonína Molka. Mnozí již měli zkušenost se sborovým zpěvem, nově začínající se rychle učili. Všechny

⁸⁵ Ludmila Vydrová se narodila v roce 1944 ve Zlíně, vystudovala SVVŠ, od roku 2000 je varhanicí v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně, je korepetitorkou sboru TIBI ve Zlíně a sboru Radost ve Štíplě.

spojovalo nadšení a chuť zpívat. Sbormistr vybíral skladby ze svého bohatého archivu, zajišťoval partitury, notový materiál pro čtyřhlasý sbor. Na mně zůstal doprovod a výpomoc při zkouškách.

Na podzim 14. září 2002 bylo slavnostní svěcení tří zvonů, při kterém náš sbor „TIBI“ zazpíval latinsky „Exultate“ – skladbu A. Viadaniho.

Ke květnovému svěcení kostela v r. 2003 byla nastudována a provedena Vaňhalova mše in C dur s doprovodem orchestru.

Později jsme zpívali v Domě umění pod taktovkou dirigenta pana Jakuba Hruši Brixiho mši.

Ad 3: K rozšíření a doplnění vzdělání v oblasti liturgie byl ve Zlíně otevřen kurz pro pastorační pomocníky a kurz čtení Božího slova. Účastnila jsem se obou, složila závěrečné zkoušky a získala osvědčení. Ale doprovod sboru při zkouškách ať už klavírní či na klávesách, to už byl „oříšek“. Písňe z kancionálu jsem uměla zpívat, ale doprovod zpěvu lidu při mši, včetně ordinária – to bylo mnohem náročnější. Katedrální vzdělávací středisko v Olomouci pořádalo dvouleté kurzy pro kantory a varhaníky a tak jsem v letech 2006 – 2008 dojížděla jedenkrát měsíčně ke konzultacím do Olomouce. Celý kurz jsem absolvovala v červnu 2008. Na základě složení kvalifikační zkoušky 27. září jsem získala osvědčení varhanní kvalifikace D1. Teď doprovázím na varhany mše svaté v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů. Nejraději hraji Břízovo ordinárium, a když zpívá sbor TIBI, vždy hraji ordinárium Petra Ebena.

Ad 6: Náš repertoár se rozrůstal. V programu zkoušek i koncertů se objevily skladby mariánské, staroslověnské, písňe pravoslavné, žalmy i antifony gregoriánského chorálu. V neposlední řadě i gospely a spirituály.

Velkou inspirací se stala totiž účast sbormistra a části sboru v jednotlivých třídách letní školy duchovní hudby Convivium. Týdenní vyučování probíhá každý rok v srpnu, pod vedením lektorů jak českých, tak zahraničních a závěrem vrcholí slavnostním koncertem všech účastníků.

Často se pořádají přehlídky pěveckých sborů, i náš sbor TIBI se účastní, v poslední době v blízkém Fryštáku.

Asi největším zážitkem byla však účast na festivalu afro-amerických spirituálů pořádaném v Praze v roce 2007 – byla totiž první, a v Praze.

7.3 Miroslav Kašný⁸⁶

Ad 1. K hudbě mně přivedli rodiče. V ZUŠ Zlín jsem se začal učit hře na housle, pak jsem přešel na violu. Hru na violu jsem vystudoval na Konzervatoři P. J. Vejvanovského v Kroměříži a poté i na Hudební fakultě AMU v Praze. Jako profesionálního hudebníka mě hudba provází celý život.

Ad 2. Ve smíšeném chrámovém sboru u sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně jsem zpíval několik let na přelomu šedesátých a sedmdesátých let po oslovení Františkem Mackem, který tehdy sbor řídil.

Ze zlínských sbormistrů jsem se tedy potkal s Miroslavem Tomečkem, který byl i mým kolegou ve filharmonii. Je muzikantem tělem i duší a sbor vedl s hudebním přehledem a snažil se o profesionalitu. Dbal na intonaci i stylovost prováděných skladeb.

Pátera Josefa Pekárka jsem zažil jako dirigenta, když jsem jako student vypomáhal v orchestru při doprovázení jeho sboru. Obdivoval jsem jeho citlivost i pevnou ruku při řízení amatérských zpěváků. Sbor pod jeho vedením dosáhl na vysokou kvalitu při provádění nejrůznějších skladeb.

František Macek řídil sbor, když jsem v něm v šedesátých letech zpíval. Sbor řídil s přehledem a jeho vzdělání i dlouholetá praxe varhaníka, sbormistra i skladatele z něj dělala skutečného ředitele kůru.

Jaromír Schneider při vedení sboru využíval dlouholeté zkušenosti a organizační schopnosti, které získal při řízení mládežnického dechového orchestru. Měl u zpěváků i doprovázejících hudebníků přirozený respekt a díky svému nadšení dokázal udržet životaschopnost chrámového sboru ve Zlíně i v dobách, kdy pohasínal zájem o sborový zpěv.

Ad 4. V 90. letech jsem potom sám několik vedl chrámový sbor sv. Filipa a Jakuba. Nacvičovali jsme převážně doprovodné skladby pro vánoční a velikonoční liturgii. Nácvič probíhal jedenkrát týdně 2 hodiny. Zpívali jsme mše a skladby jak česky, tak latinsky. Jako doprovod sloužily varhany a někdy komorní orchestr složený ze členů Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín.

⁸⁶ Miroslav Kašný je povoláním profesionální hudebník, byl členem Filharmonie Bohuslava Martinů ve Zlíně, v současné době je členem Rady Zlínského kraje odpovědným za oblast kultury, památkové péče, církví, mládeže a sportu, v 90. letech sbormistr chrámového sboru u sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně.

Ad 5. Soprán i alt býval početně víceméně stejně zastoupen, problémy bývaly u tenorů a basů. Dohromady mohl mít sbor mezi 25-40 členy.

Ad 7. Dle mého názoru se podmínky příliš nelišily, snad jen v menším zájmu o sborový zpěv po roce 1989.

Ad 8. Nejvýraznější pokoncilní změnou snad bylo jen větší provádění skladeb v češtině. Já jsem se snažil udržet provedení jedné mše v roce v latině. Více se také začaly používat kytary při doprovázení liturgického zpěvu.

7.4 Pavel Osoha⁸⁷

Ad 1. Na to se nedá odpovědět nějak jednoduše. Takže snad takto: Na počátku mohly teoreticky být mé slovácké kořeny. Pak skutečnost, že po dvou neúspěšných pokusech s hudebními nástroji (housle a varhany) se přece jen ten třetí, kytarový, ujal. K tomu se pak zřejmě připojily mé počiny veršovací. A když k tomu připočítáme ještě hudebně (a samozřejmě i jinak) pozitivní vliv Otců Stanislava Paláska a Zdeňka Mičky, tehdy působících ve Zlíně, je tu asi taková základní směs toho, jak jsem se dostal k hudbě.

Ad 2. Ve zlínské farnosti jsem se nejdříve, od konce 70. let 20. století, účastnil drobnějších hudebních aktivit. Tedy aktivit především „rytmických“. Ale byla zde také třeba účast na provedení řady různých klasických vícehlasých žalmů, litanií apod. A bylo zde především provedení památných motetů (autora už si nepamatuji) v komornější sestavě spíše mladších zpěváků. To vše za doby působení Otce Stanislava Paláska. A právě ten mě také, spolu s několika dalšími kamarády, namotivoval ke krátkodobému působení ve zlínském chrámovém sboru.

Pokud jde o zlínský chrámový sbor, je to už hluboká minulost. Vzpomínám jen tolik, že sbor byl tehdy hodně početně obsazený a podobně také doprovod, zpravidla z řad filharmonie (tehdy Smíšený symfonický orchestr Gottwaldov).

⁸⁷ Pavel Osoha se narodil ve Zlíně. Vystudoval technologickou fakultu VUT v Brně. Deset let pracoval jako vedoucí Odboru sociálních věcí Magistrátu města Zlína a šest let ve stejné funkci na Krajském úřadě Zlínského kraje. Dnes je předsedou Centra pro rodinu ve Zlíně. V 60. a 70. letech minulého století vedl rytmické skupiny ve farnosti sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně. Jako teenager psal básničky, zhruba ve dvaceti se spontánně pustil do skládání písní, často s biblickou tematikou, složil tři ordinária.

U pana Tomečka si vzpomínám třeba na to, že kromě vedení sboru také zpíval tenorové sólo. A tak se při provedení na kúru musel vždy na příslušnou chvíli potočit do chrámové lodi, zpívat a přitom i poněkud nestandardně dozadu dirigovat.

Pana Macka jsem vnímal především jako skvělého varhaníka a oceňoval jsem jeho vstřícnost při vzájemné komunikaci.

U pana Schneidera jsem například vždy vnímal jeho důraz na srozumitelnost (ovšem pod ním jsem nikdy nezpíval).

Samozřejmě musím zdůraznit dvě jména. Otec Stanislav Palásek se (kromě výrazné stopy v duchovním vedení farnosti, kde se stal určitým idolem části nejen mladé generace) zapsal i do její hudební složky. Jak například?

Za něj se ve Zlíně „rozjely“ proslulé adventní a postní bohoslužby slova a májové. Takové (na onom přelomu 70. a 80. let), s jakými se, bohužel, ve většině farností neměli věřící možnost setkat zřejmě dodnes. (Řekl bych snad i – bohoslužby slova velmi důstojně navazující na ony, už legendární, v Praze na Příkopech u Sv. Kříže.) Taktéž za něho jsme prožívali (částečně i zásluhou právě jeho působení) ve Zlíně téměř každoročně nějakou primici. Samozřejmě s jejich neoddělitelnou hudební složkou. Svým vysokým tenorkem se i on sám přímo podílel na některých hudebních produkcích ve farnosti. Třeba na krásném *Lodate Maria* při některých májových či na některých vícehlasých žalmech. Vždy zodpovědně bděl nad úrovní všeho konání ve farnosti. Tedy i toho hudebního. Ale na druhé straně dokázal „vyprovokovat“ otce Zdeňka Mičku k některým jeho památným hudebním výkonům. Též s námi nacvičoval krásné *Rosu nám dejte nebesa*, poté zpívané v nejdříve zcela tmavém a pak postupně rozsvěcovaném adventním kostele. To byly velmi působivé chvíle. Dále pak nacvičoval a zpíval s námi velkopáteční *Žaloby* i řadu dalších hudebních vstupů. A vedl nácvik a provedení zmíněných motetů.

Počiny Otce Zdeňka Mičky (k nimž se dnes už ani nehlásí) byly tehdy pro naši generaci nádherným zjevením. O co tehdy vlastně šlo?

Pro několik májových v různých dobách jsme nacvičili jeho *Ave Maria* pro mužské hlasy, které napsal na text, převzatý z knihy *Vinnetou*. „Světla dne zvolna ubývá a noc se vkrádá tichou tmou ...“. Milovali jsme jeho *Babiččinu bibli*, jeho *Maria, Máti má* („*Maria, Máti má, spěchám tě pozdravit ...*“), jeho *Svatou Ludmilu* („*Přešel už dlouhý čas ...*“). Ať už v jeho typickém vlastním podání, nebo v tom našem. Vzpomínám na jeho hru na dudy na kterési májové, již

doprovázel celý kostel při zpěvu písně Na stokrát buď pozdravena. Vzpomínám na jeho hru na klavír, resp. spíše piáno, dopravené do kostela, při kterési bohoslužbě slova, na jeho hru na housle, violu, basu (tj. kontrabas), flétnu ... v kostele při jiných příležitostech. Založil tradici znělky k májovým. Tedy pro daný rok vždy speciálně vytvořené jednoduché písně, kterou pak byla každá májová zahajována i ukončována, a u nichž sloky zpíval sólista či schola, zatímco refrén společně celý kostel. A vytvořil několik prvních znělek. Vzpomínám na jeho zpěv Krylova Děkuji, s kytarou od ambonu (za hlubokého komunismu). Již jsem se zmínil o jeho dvou skvělých žalmech pro sbor a varhany, které jsme nacvičili a zpívali s chrámovým sborem. Vnímali jsme také jeho výrazný podíl na vzniku nezapomenutelného zpěvníku Hlaholík. A v něm třeba i autorství (nápěvu) písně Stojím, před tebou stojím. V neduchovní rovině bych jen namátkou vzpomněl pár námi milovaných písní v jeho podání – Johnny, Quadalcanal, Slaboch Ben, Kéz lavičko, kéž bys promluvila a dalších.

Ad 4. Dál jsem se ve Zlíně věnoval už pouze hudbě rytmické, zpěvům Taize, apod. Postupně, vlastně jaksi plynule, samovolně, jsem v těch různých uskupeních, v nichž jsem působil (někdy dlouhodobějších, někdy jen ad hoc vytvořených) zaujal pozici vedoucího.

V prvním období působení ve zlínské farnosti jsem se účastnil různých „rytmických“ zpěvních aktivit i provedení klasických vícehlasých žalmů, litanií, motetů, apod. Šlo o zpěv v podstatě vždy ad hoc vytvořených útvarů, někdy někým vedených (často Otcem Stanislavem Paláskem), jindy spíše pracujících kolektivně. Ale to jsou již doby velmi dávné.

V případě zlínského působení „rytmického“ jsem využíval tehdy pro mě zajímavých zdrojů, jako byla pražská skupina Giovanni, Pavel Jančík, Berani, rocková opera Jesus Christ Superstar, LP deska Redemptio, apod., či jednotlivé skladby přinesené někým z nejrůznějších míst.

Jak už také zmíněno, dále už jsem vystupoval při zlínském zpívání jako vedoucí. Ten, kdo připravoval program, organizoval, vedl zkoušky i provedení. Vždy s poněkud odlišnou skupinou zpěváků (byť základní kádr zůstával zpravidla podobný). Při jakých příležitostech to bylo?

Při každoročních adventních a postních nedělních odpoledních bohoslužbách slova. Ať již formou standardního hudebního doprovodu, nebo formou speciálních celků, pásem. Po odchodu Otce Zdeňka Mičky při pravidelných májových (tvorba každoroční nové znělky a hudební složka májových). Při řadě primicí, které ve Zlíně každoročně probíhaly. Zde se vždy

sešla poměrně velká skupina zpěváků z různých okruhů farnosti, kteří se jinak sešli málokdy. Při nácviku, nahrávkách a několika provedeních výběrů ze Superstar ve vlastním překladu. Při přípravě a vlastním průběhu poloilegálních pravidelných prvopátečních adorací Taize (na které se sjížděla „půlka Moravy“). Při nácviku, nahrávce a provedení pásma Dějiny spásy (vytvořeného ve spolupráci s Helenou Kotulanovou). Při nácviku, nahrávce a provedení dalšího pásma (Hoch David atd.). Při dalších jednotlivých zpěváckých aktivitách, jako např. poutní půlnoční bohoslužbě v Brně – Tuřanech (ještě před rokem 1989). Při řadě účastí na soutěžích typu Cantate Domino, apod. a dalších mimokostelových vystoupeních po roce 1989 (Vizovice, Rožnov pod Radhoštěm, Spytihněv, Brno – hala Rondo atd.).

Specifickou aktivitou byla ta, kdy jsme ve trojici po několik let zajížděli o Velikonocích do Březnice a zde především na Květnou neděli a na Velký pátek zpívali sólové party pašijí a s námi místní malý sborek. Velmi milé vzpomínky.

Po jisté období (tj. několik let) jsem se pravidelně (s relativně stabilní skupinou) účastnil doprovodu liturgie při nedělní mši sv. v 9 hodin (a často i v neděli večer v 18.30). Podobně v jiném období zase při nedělní mši sv. v 11.30. Zde nebyl nějaký vyhraněný systém vedení, vždy se vycházelo z aktuální situace.

Při „rytmických“ zlínských aktivitách bylo početní, hlasové i nástrojové obsazení při jednotlivých příležitostech tak rozmanité, že je zde jen obtížně popsatelné.

Zlínská „rytmika“ se cvičila dle potřeby. Opět tak rozmanitě, že to lze jen těžko popsat. Pouze v případě nácviku větších celků byly po určitou dobu pravidelné zkoušky.

Ad 5. V případě mého krátkého působení ve zlínském chrámovém sboru šlo, myslím, o jedny vánoce (na přelomu 70. a 80. let 20. století), při nichž jsme zazpívali klasickou Českou mši vánoční J. J. Ryby a kterousi latinskou mši F. X. Brixiho. Tehdy vedl chrámový sbor pan Tomeček (s čímž nesouhlasí níže uvedené rozmezí let), na varhany hrál pan F. Macek a provedení (jak se mi jeví ve zpětném pohledu) bylo opravdu strhující. A byl zde pak ještě nácvik dvou skvělých žalmů Otce Zdeňka Mičky (Proč se bouří národy a Pán je Král, ty, celá země jásej!). Tam si nejsem jistý tím, zda šlo o klasický chrámový sbor, nebo momentálně příležitostně vytvořené těleso, ani tím, zda nás tehdy vedl Otec Mička. V každém případě na varhany hrál pan F. Macek a provedení se mi opět zpětně jeví jako výborné.

Pokud jde o zlínský chrámový sbor, je to už hluboká minulost. Vzpomínám jen tolik, že sbor byl tehdy hodně početně obsazený a podobně také doprovod, zpravidla z řad filharmonie (tehdy SSOG).

Ad 6. Již jsem se zmínil o účasti na Cantate Domino a dalších soutěžích po roce 1989. Některá kola jsme vyhráli, ale – upřímně řečeno – nějaké další podrobnosti mi už v paměti neutkvěly.

Ad 7. Tuto věc zřejmě nejsem schopen nějak uceleněji charakterizovat. Snad jen tolik (pouze k malému „rytmickému“ výseku otázky): To, co v 60. letech až šokovalo, a v 70. letech bylo ještě docela nové, to bylo v 80. letech už skoro normální a ... Ovšem to se týkalo jen některých velkých měst či specifických farností, jakou byl Zlín. Jinde byla tato chronologie i o dost posunuta.

Snad to mohu charakterizovat (opět spíše ze zkušeností z „rytmiky“ a to konkrétně ze Zlína) takto: Za komunismu byl zpěv ve škole, skupině, sboru, často jednou z mála možností angažování se, setkávání se. A to platilo i ve Zlíně, byť zde byly obecně možnosti farního života v porovnání s většinou ostatních farností nesrovnatelně lepší. Takže do roku 1989 byl zájem zpěváků o zapojení do nejrůznějších aktivit trvale značný. Po sametové revoluci nastalo ještě jakési krátké vzepětí. Ale pak, s rozvojem nových možností, nabídek, nastal již postupný zákonitý odliv části dřívějších zpěváků do jiných zájmových oblastí. Ale to je život.

Na druhé straně (jak už jsem zmínil) byla řada (spíše většina) farností, které ještě ani po letech období svobody nepoznaly to, co zlínská farnost prožívala jako normální už za komunismu. A to i v oblasti hudby. A tak zde byl proces, zmíněný v předešlém odstavci, posunut. Takže třeba nadšení z našeho zpívání ve Fryštáku počátkem tohoto tisíciletí bylo do jisté míry srovnatelné s tím zlínským o čtvrtstoletí dříve.

7.5 Michal Vilím⁸⁸

Ad 1. Asi v 8. třídě ZDŠ jsem hrál na kytaru jako samouk, první folk Hutka, Merta apod., potom klasické skladby, také Bach. Bach mě nejvíce zaujal, a poněvadž kytara není zrovna vhodný nástroj pro polyfonii, začal jsem poslouchat varhanní a cembalové skladby. Poněvadž jsem

⁸⁸ Michal Vilím je varhaníkem na volné noze, často doprovází na koncertech pěvecké sbory ve Zlíně a okolí, je výborným improvizátorem a zúčastňuje se pravidelně varhanních tříd v každoročně pořádané mezinárodní škole duchovní hudby Convivium. Skládá scénickou hudbu i díla pro sborové provedení.

neměl nástroj, sletoval jsem pár tranzistorů a zapojil na klaviaturu k výhybkám od vláčků a hrál s nějakým omezením. Potom páter Zdeněk Mička mi umožnil cvičit v Malenovicích na faře na pedálové harmonium, pak už v kostele na varhany.

Ad 2. Já jsem za socialismu moc nezpíval, ale doprovázel a korepetoval. S Romanem Válkem jsme vždy na Vánoce dělali Valašskou mši „s kozů“ Josefa Schreiera a se sborem Canticum Camerale. Potom s malenovickým sborem za pana Holíka na vánoce. V té době jsem byl věřící spíše ve smyslu východních nauk zen budhismus apod. Za socialismu jsem hatil ateistické dotazníky odpovídáním na otázky: Věříte v Boha -Ne. Chodíte do kostela -Ano, každý den.

Ad 3: Jak jsem již řekl, začínal jsem na vláčcích, potom soukromé hodiny u Františka Macka i jeho ženy na piano a varhany. Doporučil mě do Kroměříže ke Karlu Pokorovi soukromě. Tam jsem jezdil asi 5 let. Potom po kurzech AMU soukromé konzultace u doc. Šlechty, tak jedenkrát za 2 až 3 měsíce. Poprvé jsem se nedostal na AMU skrz piano, potom pro zánět šlach na ruce, Nastoupil jsem do divadla a začal dělat scénickou hudbu / asi 30 her,/ Hrál jsem na varhany leckde v okolí Zlína. V evangelickém kostele cvičím od roku cca 1974, hrávám ve Štípkě, Želechovicích, Tečovicích, Malenovicích, Vizovicích, Zádveřicích. Ze začátku nejvíce díla, jejichž autorem je Bach, Franck později Reger. Později starou hudbu. Studoval jsem na ASH FF MUNI v Brně, teď zejména na piano, hodně hudbu XX. století v souvislosti se studiem skladby.

Ad 4: Prošel jsem sbor evangelického kostela ve Zlíně, ještě za Miloslava Hájka, sbor Dvořák Zlín od Vlastimila Válka, sbor Canticum Camerale, od založení, farní sbory Malenovice, Želechovice, sbor TIBI na Jižních Svazích s Antonínem Molkem. Potom od roku 2006 Convivium pod Společností pro duchovní hudbu. Paradoxně jsem začal zpívat ve sboru v Želivu jednou z nejtěžších skladeb staré hudby-Monteverdiho Mariánské nešpory z nutnosti pod Michaelem Pospíšilem. Dále jsem absolvoval asi šest dílen Michaela Pospíšila a někde hrál generálbas. Vedl jsem asi rok sbor Canticum Camerale Zlín, v době vojenské služby Romana Válka jako záskok, a pak asi rok sbor v Malenovicích, co jsme založili. Potom jsem znal sbory spíše od kláves, mám zkušenosti asi 15 let korepetice. Se sborem Dvořák Zlín po roce 2000 jsme nastudovali velká díla hudební literatury, vč. Händelova Mesiáše, Bacha Janových pašijí Magnificat, Franck, Sedm slov, Saint Sains, Dvořák Te Deum a další.

Ad 5. Na vánoce často se hrála a zpívala Schreirova mše upravená Papouškem, Kyrie je jiné než u Schreiera. Dále Rybovka. Poprvé jsem ji hrál se sborem pedagogické školy v Kroměříži a Válkem seniorem.

Obsazení sborů bylo vesměs soprán-alt-tenor-bas, zkoušky většinou jedenkrát za týden a občas soustředění ve Zlíně.

Na dílnách Michaela Pospíšila se cvičilo celý den po dobu asi týdne, v sobotu byl koncert, v neděli mše sv.

Vzpomínám na Františka Macka, byl to můj první učitel varhan. Výborný varhaník, měl mnoho nadaných dětí, dobrý improvizátor a skladatel. Spíše romanticky založený, trochu hrál na efekt a psal a sborové i varhanní skladby. Potom byl ředitelem diecézní hudby v Olomouci, on a jeho synové působí také na Velehradě a v Kroměříži u sv. Mořice, to jistě víte lépe. Bydlel na Prlovské ulici ve Zlíně, kde proti sobě byly dva domy. Mackovi, ke kterým jsem chodil na varhany, pak přes ulici Elšíkovi, Monice Elšíkové jsem dělal hudbu ke dvěma filmům, byla také u mé první návštěvy u Karla Semeráda v divadle Opona asi v roce 1984.

S inženýrem Jaromírem Schneiderem se vídám dodnes. S jeho sborem jsem moc nehrál, jen jsem napsal skladbu Velikonoční oběti na jeho výzvu, kterou zpívali asi tři až čtyři roky na velikonoční neděli.

Ad 7. Za socialismu bylo členů sboru celkem hodně, těžko odhadnut snad 30-40. Převládaly spíš alty, byl nedostatek tenorů. Nebyly noty, nesměly se moc vydávat. Byli postihováni lidé, co chodili do kostela, ale byla mezi nimi větší solidarita a u kněží byla větší ochota umožnit cvičení v kostele. Nebyly žádné informace o západní liturgické hudbě, na druhou stranu Filharmonie pracujících dělala téměř na každém koncertě jednu skladbu současného skladatele. Další vzpomínku na totalitu mám na chartistu Pavla Dudra, Ten zpíval ve sboru v kulturním středisku v Malenovicích, který fungoval asi rok. Sbor postupně zkomíral a za asi 14 dnů po poslední zkoušce zatkli tajní Pavla Dudra, protože u něj našli tiskárnu náboženské literatury ve sklepě. Když jsem se byl na Družbě/nyní *hotel Sole* / zeptat Stanislava Devátého, co je s Pavlem, sledovalo mě asi 12 lidí a dvě auta až na Bartošovu čtvrt'.

Ad 8. Obecně samozřejmě rozmach zpěvu v národním jazyce a písní i v katolické církvi. Lidé konečně rozumějí mešním textům i zpívaným. Jinak hudbu před 2.vatikánským koncilem jsem nezažil a nemohu srovnávat.

7.6 Antonín Jeroným Molek⁸⁹

Ad 1. Moji rodiče rádi tancovali a zpívali. Abychom my děti nelumpačili, byli jsme přihlášení do hudebních kroužků. Já na akordeon a starší sestra na kytaru. Neopomenutelným počínem byl zpěv v kostele při liturgii. Postupem času jsem se od sestry naučil pár akordů na kytaru a s kamarády jsme na romantické písně začali balit holky. Většinou to dopadlo tak, že balili ti, kteří neměli v rukou hudební nástroje a já se utápěl ve snech, jaké to bude až...

S partou, která měla vlastního textaře jsme se snažili o hudební humor, vlastní výraz a vlastní tvorbu. Tak u mě začal "pravý zájem" o hudbu.

Ad 2. Jednou mi otec hudebního kamaráda řekl: "Tondo, ty tak rád zpíváš, přijď do PS Dvořák (tehdy při Filharmonii ve Zlíně), nabíráme nové zpěváky." Slíbil jsem, že tedy přijdu (za podívání nic nedám) a slib jsem splnil. Sbor byl plný doktorů, ředitelů škol, takových vznešených lidí a já jsem neměl odvahu říct, že mě ta klasická hudba tolik nebere. Novým sbormistrem tehdy byl pan Vlastimil Válek (byl rok 1982), který do sboru přivedl zpívající gymnazisty kolem svého syna Romana Válka. Tato partička potom založila Canticum Camerale, dodnes skvěle zpívající sbor zaměřený na barokní hudbu, ale také skladby svého pomocného sbormistra Miroslava Hromádku, vizovického regenschori.

Ad 3. Vybírám do sboru samozřejmě skladby napsané na náboženská témata, liturgické skladby, skladby z kancionálů atp. Nástrojovým skladbám se zkouším vyhýbat. Máme vlastní varhanici, několik spřízněných externích varhaníků a když už jdeme do skladeb s orchestrálním doprovodem, pak ve Zlíně máme dost zkušených filharmoniků, kteří sestaví orchestr podle potřeb. Vždy ale hraje prim sborový zpěv.

Ad 4. Myšleno-li, ve kterých tělesech jsem zpíval? PS Dvořák Zlín, Canticum Camerale, chrámový sbor Březolupy (Míla Provazníková), PS Cantus Morkovice (pan Bleša), Cyrilometodějský sbor k 1150 výročí příchodu Cyrila a Metoděje na Moravu (František Macek), schola k národní pouti v Římě r. 2010 (Fr. Macek ml.), vlastní chrámový sbor TIBI, aj.

⁸⁹ Antonín Jeroným Molek se narodil v roce 1958 ve Zlíně, je zaměstnán jako grafik a vedoucí reklamního oddělení společnosti Tescoma Zlín, od mládí se zabývá hudbou a od roku 2000 je sbormistrem chrámového sboru TIBI při kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně.

Ad 5. Vedu doposud chrámový sbor TIBI při kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně a spolu s možným nástupcem Jaroslavem Pančochou odrůdovou větev Mladé víno (občasný projekt sestavený ze zkušených, ale mladých zpěváků).

Sbor TIBI má klasické obsazení soprán-alt-tenor-bas, celkem 24 zpěváků, převládají alty, následují soprány, tenoři a skomírají basy. Sbor nacvičuje jedenkrát týdně.

Znám se s panem Františkem Mackem, pod nímž jsem strávil 2 roky (1984-1986) v PS Dvořák. Mám s ním i s jeho syny dobré vztahy a se sborem TIBI občas fungujeme jako zaručená záloha. S vedoucím kůru sv. Filipa a Jakuba inženýrem Schneiderem se také dobře známe, podařilo se nám spojit síly např. při Valašské jitřní mši Petra Kříčky.

7.7 Ludvík Šuranský⁹⁰

Ad 1. Od mala jsem hrál na klavír, ve dvanácti až třinácti letech jsem se rozhodl pro varhany.

Ad 2. V chrámovém sboru jsem nezpíval, ale doprovázel jej na varhany od svých patnácti let.

Ad 3. Na varhany jsem přešel z klavíru, učil jsem se dále na ZUŠ Žerotín v Olomouci a na konzervatoři v Kroměříži. Nejvíce hraji na domácí digitální varhany (nácvik skladeb), pak na kterékoliv, které jsou v různých kostelích. Nejdéle jsem hrál (25 let) na varhany Rieger v kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně. Po roce 1989 jsem na nich sám dolad'oval jazykové rejstříky vždy před vánočními a velikonočními svátky. Pamatuji si generální opravu varhan s Otcem Mičkou, tak v roce 1996. Při té jsme vyměnili prorezlou osmičku trumpetu za novou, potom jsme tam měnili čtyřstopou flétnu, co tam prokousaly myši, tu za čtyřstopý fagot a k doplnění šestnáctku pozoun a osmistopý hoboj. Jinak varhany jsem dolad'oval s vlastním otcem a taky potom sám, nejvíce tedy jazyky, a to před Vánocemi, Velikonocemi, dále před vánočním a velikonočním varhanním koncertem, pak už podle potřeby během roku. Jednou i v září, ale to už nevím kdy. Někdy těsně po dokončení horního kostela jsme s Otcem Tinkou provedli pořádný úklid kůru.

⁹⁰ Ludvík Šuranský se narodil ve Zlíně v roce 1969. Od patnácti let byl varhaníkem v kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně a střídal se ve vedení chrámového sboru s Jaromírem Schneiderem a Miroslavem Kašným. Je jedním z koncertních varhaníků kostela sv. Petra ve Vídni a učitelem hudby. Pravidelně vystupuje na mnoha místech u nás i v zahraničí. V roce 2019 účinkoval na Mezinárodním varhanním festivalu na památném Gabler-Organ z roku 1750 v německém Weingartenu a na nástroji Gottfrieda Silbermanna z roku 1735 v Petrikirche ve Freiburgu.

Tehdy jsme našli původní varhanní party, co byly předtím schované v hrací skříni. Ty tam navlhly a byly už dost plesnivé, tak jsme je nakonec museli vyhodit. Skladby vybírám podle potřeby, buď liturgickou hudbu pro mše sv. nebo koncertní skladby pro samostatné provedení.

Ad 4. Zažil jsem v letech 1990-1994 sbor Musica Caecilia – Česká Lípa (spolupráce jako varhaník cca 4 roky), Brněnský filharmonický sbor (spolupráce na jednou koncertu ve francouzském Reims-doprovod Mše D dur A. Dvořáka) a zlínský chrámový sbor. Vedl jsem zlínský chrámový sbor při kostele sv. Filipa a Jakuba. Obsazení sboru bylo soprán-alt-tenor-bas. Převládaly ženské hlasy. Kolem roku 2008 měl sbor asi 30 členů. Nacvičovali jsme před vánočními a velikonočními svátky, jinak podle potřeby. Některé bývalé sbormistry chrámového sboru při kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně jsem znal i osobně zažil.

Ad 6. Chrámový sbor se nezúčastnil soutěže ani festivalu, pokud ano, nevím o tom.

Ad 7. V totalitě byl větší zájem o sborové zpívání, bylo více členů sboru.

Ad 8. Dodržování pravidel.

8 SHRNU TÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

8.1 Shrnutí podle odpovědí na otázky

K první otázce, co je přivedlo k hudbě, se vyjádřili všichni dotazovaní podobně. Většinou to byl vliv rodiny, v níž se zpívalo a rodiče posílali děti do hudebních škol nebo kroužků (*Kašný, Osoha, Molek, Šuranský*). Objevily se také odpovědi, že se respondenti v mládí sami učili na kytaru a využívali ji k dalším aktivitám s kamarády (*Osoha, Vilím, Molek*). Zajímavý začátek hraní na varhany uvedl Michal Vilím, který si sletoval pár tranzistorů a zapojil klaviaturu k výhybkám od vláček, aby mohl hrát Bacha. U starších respondentů se v odpovědích objevovaly lidové písničky, zpěv při domácích pracích, nebo zpěv v kostele, a také to, že ke zpěvu vedli své děti a svá vnoučata (*Schneider, Vydrová*). Láska k hudbě pak zůstala všem.

Jako dobří zpěváci se do chrámového sboru nebo jiných sborů někteří respondenti dostali po výzvě kamarádů, sbormistrů nebo vlivem hudebně zaměřených kněží (*odpovídali Schneider, Vydrová, Osoha, Molek*). Současní varhaníci odpovídali, že ve sboru nezpívali, ale sbor doprovázeli na klavír nebo varhany (*Vilím, Šuranský*). Také někteří respondenti podrobně popisovali, jak s kamarády zakládali pěvecké sbory (*Molek*) nebo rytmické scholy (*Osoha*) či hudební skupiny jiného žánru (*Molek*). Jak řekla další členka obou chrámových sborů Ludmila Chytilová, motivací ke zpívání ve sboru bylo to, že za totality mládí kolem kostela neměli legální možnost, jak se vídat a delší dobu si povídat s kamarády.

K dotazu, na jaký hudební nástroj hrají nebo jak se naučili hrát na varhany odpovídalo pět respondentů. Sbormistr *Jaromír Schneider* hrál na pozoun v dechovce mladých a teprve později začal hrát na klavír, v mládí nejradyji swing. Původně klavíristka *Ludmila Vydrová* se na varhany učila hrát v kurzech pro kantory a varhaníky v Olomouci a teď je varhanicí u Panny Marie Pomocnice křesťanů, ovšem ordinária si vybírá ty snazší. *Michal Vilím* se učil hrát na klavír i varhany v soukromých hodinách, pak hrával ve všech katolických i evangelických kostelích v okolí Zlína, pokračoval i ve studiu skladby. Sbormistr sboru TIBI *Antonín Molek* jako neznalec klavíru a varhan, se snaží skladbám s doprovodem hudebních nástrojů vyhýbat, v případě nutnosti spolupracuje se zkušenými hudebníky. Jen *Ludvík Šuranský*, který hrál 25 let na varhany v kostele sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně, uvádí své studium hry na varhany v ZUŠ v Olomouci i na konzervatoři v Kroměříži.

Čtvrtá otázka směřovala k tomu, jaké sbory respondenti zažili. V chrámovém sboru u sv. Filipa a Jakuba působili čtyři respondenti (*Schneider, Kašný, Osoha, Šuranský*), chrámový sbor TIBI uvedli tři (*Vydrová, Vilím, Molek*), smíšený pěvecký sbor Dvořák Zlín zažili dva respondenti (*Vilím, Molek*). Dále varhaníci uvádějí svou spolupráci s řadou dalších sborů, např. Radost Štípa (*Vydrová*), sbor evangelického kostela a Canticum Camerale (*Vilím, Molek*), spolupráci s příležitostnými sbory Františka Macka a jeho syna Františka, popř. sbory jiných farností popisuje *Antonín Molek*. Dlouhé, zajímavé a dosud nikde nezaznamenané povídání o historii zlínských rytmických těles, o jejich repertoáru i o spolupráci se zlínskými duchovními je uvedeno v rozhovoru s vedoucím všech rytmických schol farností ve druhé polovině minulého století *Pavlem Osohou*.

K obsazení a počtu členu sboru, popř. k četnosti nacvičování skladeb a k některým prováděným dílům se vyjádřili všichni respondenti. Někteří vzpomínali i na minulé sbormistry. Ve sledovaném období měl sbor u sv. Filipa a Jakuba střídavě mezi 25-40 členy, složení soprán-alt-tenor-bas, nacvičoval před vánočními a velikonočními svátky, jinak podle potřeby. Sbor TIBI se z původního počtu 40 členů na počátku ustálil na počtu 24 zpěváků, převládají alty, následují soprány, tenoři a málo je basů. Jeho sbormistr uvádí i příležitostný projekt sboru TIBI nazvaný TIBI-Mladé víno, složený ze zkušených, ale mladých zpěváků.

Na dotaz o účasti sborů na soutěžích a festivalech odpovídala *Ludmila Vydrová* za sbor TIBI, která zmínila účast sboru na jeho prvním festivalu afro-amerických spirituálů v roce 2007 v Praze a poslední přehlídku pěveckých sborů Cantica Fristacensis v roce 2017 ve Fryštáku. *Pavel Osoha* připomněl účast rytmických skupin farností sv. Filipa a Jakuba na pravidelných přehlídkách Cantate Domino.

Sedmá otázka směřovala na podmínky sboru během totalitního režimu a po roce 1989. K tomu se vyjádřil *Pavel Osoha* za zlínskou rytmiku, která byla dle jeho názoru o desetiletí napřed ve vývoji před jinými městy. Potvrdil, že za komunismu byl zpěv ve schole, sboru nebo skupině jednou z mála možností setkávání se. Ale po nadšení ze sametové revoluce došlo k rozvoji nových možností a nastal zákonitý odliv části dřívějších zpěváků do jiných zájmových oblastí. *Michal Vilím* také vzpomíná, že za socialismu bylo členů sborů více. Netiskly se noty, byli postihováni věřící, jako příklad uvedl disidenta Pavla Dudra ze Zlína, který byl zatčen pro tisk náboženské literatury. Větší zájem o sborové zpívání za totality potvrdil i *Ludvík Šuranský*.

Poslední otázka nevyvolala mezi respondenty velkou odezvu. *Jaromír Schneider* zdůraznil, že podle závěrů koncilu má být větší spoluúčast věřících na průběhu liturgie, aby

každý věděl, co jednotlivé části vyjadřují. *Miroslav Kašný* považuje za nejméně výraznější pokoncilní změnu větší provádění skladeb v češtině a větší zapojování kytar při doprovázení liturgického zpěvu. *Michal Vilím* kladně hodnotí rozmach zpěvu v národním jazyce, aby lidé lépe rozuměli i zpívaným mešním textům. *Ludvík Šuranský* se vyjádřil stručně: „Dodržování pravidel“.

8.2 Potvrzené hypotézy

První hypotéza, která hovořila o tom, že pokud se v dětství v rodině zpívalo nebo hrálo na hudební nástroje, zůstal respondentům lepší vztah k hudbě v dospělosti, se plně potvrdila. Hudební vliv rodiny způsobil to, že všichni dotazovaní v dospělosti hudbu aktivně provozují, např. jako členové pěveckých sborů, sbormistři, varhaníci nebo dokonce profesionální hudebníci.

Jak vyplývá z odpovědí na otázky, dotazovaní nepřikládají velký význam rozdílu mezi chrámovou hudbou před a po druhém vatikánském koncilu. Mají rádi hudbu jako takovou, každý si našel svou oblíbenou formu a v ní se realizuje. Starší respondenti jsou činní v chrámovém sboru jako zpěváci, sbormistři či varhaníci, a mladší dávají přednost rytmickým skupinám a zpěvu s doprovodem kytar i bicích nástrojů. Druhou hypotézu není možné zcela potvrdit nebo vyloučit.

Třetí hypotéza o tom, že vystudovaní varhaníci vybírají pro bohoslužby složitější ordinária, se potvrdila jen z odpovědi varhanice v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů, která dává přednost ordináriu Karla Břízy a ordináriu Petra Ebena před podle ní složitějším ordináři Josefa Olejníka hraným v kostele sv. Filipa a Jakuba. Toto tvrzení nelze zobecnit, neboť podle počtu respondentů se nejedná o dostatečně reprezentativní vzorek.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo především uvedení základních informací týkajících se hudebního dění v rámci farnosti Filipa a Jakuba ve Zlíně, to je v kostele sv. Filipa a Jakuba a v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně od roku 1945 až po současnost. Pomocí rozhovorů byly zjištěny názory vedoucích kůru a varhaníků související s chrámovou hudbou.

Práce se pohybuje na poli církevní problematiky, tudíž jsou v teoretické části uvedeny pojmy vázané na katolickou terminologii, například pojem církev, chrám, liturgie, a hlavně jejich vzájemné propojení v širším smyslu.

V práci je uvedena velmi stručná historie, informace o varhanách, o místních varhanících a jejich působení ve farnosti, chrámovém sboru, a také o hudebně-kulturních akcích v kostele.

Část práce se zaměřuje na období mezi lety 1964 a 1974 s důrazem na období po roce 1980, kdy se chrámového sboru ujímá Ing. Jaromír Schneider. Souběžně s působením tohoto sbormistra začal zároveň se stavbou nového filiálního kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů vznikat nový chrámový sbor, později nazvaný sbor TIBI. Proto je v práci věnován prostor také hudbě v kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů.

V praktické části bakalářské práce je uvedena řada rozhovorů s hudebně zaměřenými pamětníky zastupujícími některé trendy v chrámové hudbě. Respondenti odpovídali na ty otázky uvedené v práci, které jim byly bližší. Některé rozhovory překvapily svým rozsahem i obsahem. Například rozhovor s Pavlem Osohou, který podrobně mapoval vznik a rozvoj nové formy chrámové hudby od šedesátých let minulého století, tzv. rytmiky. Nebo rozhovor s Michalem Vilímem o počátcích jeho varhanické dráhy, kdy si z vláčků a klávesnice sestavil provizorní varhany. Zajímavý byl také rozhovor s nejdéle sloužícím sbormistrem Jaromírem Schneiderem o jeho názorech na vedení a možnosti sboru, například na způsob nácvičku Rybovy České mše vánoční. Z odpovědí na otázky pokládané v rozhovorech vyplynuly závěry k hypotézám uvedeným v práci, které ovšem nelze zobecnit vzhledem k malému počtu respondentů.

Shrnutím výsledků rozhovorů s respondenty a porovnáním programového složení hudby jednotlivých sborů byly zjištěny rozdíly v přístupu sborů k četnosti nácvičku, k programům, ke spolupráci s jinými sbory a k účasti na festivalech.

Při získávání materiálů se ukázala provázanost a úzká spolupráce obou farností i personální propojení hudebních těles, jak sborů, tak schol. Proto byla tato bakalářská práce ve velké míře věnována chrámové hudbě v obou kostelích. Po vzniku nové farnosti Panny Marie Pomocnice křesťanů ve Zlíně bylo dalším cílem zmapovat nejnovější dosud nepopsané období až dodnes. Důvodem použití novějších údajů z oddělené farnosti je i jejich dostupnost v elektronické podobě, neboť za současného vládou vyhlášeného nouzového stavu odpadla možnost navštěvovat knihovny a ověřovat si správnosti dosud zjištěných materiálů.

Práce si nekladla ambice na výzkum velkého počtu respondentů, naopak cílem bylo získat orientační přehled o provozované hudbě a o motivaci vybraných respondentů představujících různé trendy v hudbě.

Z rozhovorů vyplynuly i některé překvapující poznatky o historii chrámové hudby od šedesátých a sedmdesátých let minulého století, kdy se objevila nová forma křesťanské hudby preferovaná hlavně mládeží a vznikala řada rytmických mší nebo ordinárií provozovaných v kostele již od druhé poloviny minulého století dodnes. Hodně materiálů k nové formě křesťanské hudby je dosud jen v soukromých archivech a ve vzpomínkách pamětníků. Současná mládež se hudebně realizuje ve scholách a při studentské mši s kytarami a jinými hudebními nástroji, mladí až na výjimky o varhany nebo o zpívání v chrámovém nebo jiném sboru nemají zájem.

Z programů dvou souběžně fungujících zlínských chrámových sborů bylo možné vyčíst jak oblibu některých skladeb prováděných oběma sbory, tak také rozdíly v pojetí činnosti sboru a v době nacvičování skladeb. Rozdíl je dán věkovým složením a zaměřením každého ze sborů. U chrámového sboru při kostele sv. Filipa a Jakuba se jednalo prakticky jen o nácvik před vánočními a velikonočními svátky a vystoupení při mších v tomto období, naopak u chrámového sboru TIBI při kostele Panny Marie Pomocnice křesťanů se jednalo o celoroční činnost, zaměřenou nejen na účast při bohoslužbách v době církevních svátků, ale také o koncertní činnost v mateřském kostele i v jiných kostelích v okolí, dále pak o organizování letní školy gospelů a spirituálů, účast na festivalech sborů zpívajících spirituály, a jiných akcích,, které lákají i mladší zpěváky. Lze pochválit snahu sbormistra chrámového sboru TIBI zdokonalovat sebe v dirigování a sbor ve zpívání účastí části sboru na každoroční letní škole duchovní hudby Convivium.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERATURA

- BOSCO, Jan. *Můj život pro mladé: vzpomínky zakladatele salesiánů*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-247-8.
- *Boží cesta: písně a modlitby katolického křesťana*. Olomouc: Velehrad, nakladatelství dobré knihy, 1938.
- BUCCELLATO, Giuseppe. *Kořeny spirituality Dona Boska*. Přeložila Helena KŘENKOVÁ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0904-1.
- BUREŠ, František. *Dějiny církve katolické: pro vyšší třídy škol středních*. S obrazovou přílohou. 1. vyd. Olomouc: Velehrad, nakladatelství dobré knihy, 1939. 195 s., 17 s. obr. Příl.
- ČERVINKA, Arnošt. *Dějiny zlínské farnosti a farností okolních*. 1. vyd. Zlín: Pavel Džavík, 1991, 180 s., [7] s. obr. příl. ISBN 80-900241-1-4.
- *Farní kronika od roku 1990-2010*. Římskokatolický farní úřad, Zlín.
- FRIC, Ota. *Vývoj hudební kultury na jihovýchodní Moravě*. 1. vyd. Brno: Krajské nakladatelství, 1963. 235, [1] s.
- HORÁKOVÁ, Marie. *Stručný přehled vybraných oblastí moderní populární hudby: minislovník, charakteristika, vývoj, profily*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 82 s. ISBN 978-80-244-2025-7.
- *Kancionál: společný zpěvník českých a moravských diecézí*. 7. vyd. 3. opravené. Praha: Česká katolická Charita, 1982. 463 s.

- *Kancionál: společný zpěvník českých a moravských diecézí*. 9. vyd. Praha: Zvon, 1999. ISBN 80-7113-238-1.
- KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. Praha: Portál, 2012. s. 65. ISBN 978-80-262-0126-7.
- *Kronika pěveckého sboru TIBI Zlín*. Archiv smíšeného pěveckého chrámového sboru TIBI, Zlín, 2000.
- *Kronika smíšeného pěveckého sboru, Římskokatolický farní úřad, Zlín*, 1967.
- PALA, Josef. *Zlín: Farnost sv. Filipa a Jakuba*. 1. vyd. Zlín: Římskokatolická farnost ve Zlíně, 2010. 199 s. ISBN 978-80-254-6812-8.
- PEKÁREK, Karel. *Starozlínské pověsti a lidové povídky*. 1. vyd. Zlín: Bohumil Siegel, 1942. 276 s.
- SCHIÉLÉ, Robert. *Don Bosco*. Přeložila Milada Hanáková. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. 95 s. ISBN 80-7178-196-7.
- SCHNIERER, Miloš. *Dějiny hudby*. 4. vyd., rev., rozš. a aktualiz. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2007. 248 s. ISBN 80-86928-19-5.
- SEDLÁČEK, Josef. Prof. Dr. *Kapesní slovník latinsko-český a česko-latinský*. Praha: Československý spisovatel s.r.o, 2011. ISBN 978-80-87391-82-2.
- SEHNAL, Jiří. *Barokní varhanářství na Moravě. Díl 2., Varhany*. 1. vyd. Brno. V Olomouci: Muzejní a vlastivědná společnost : Univerzita Palackého, 2004. 293 s., [32] s. barev. obr. příl. Prameny k dějinám a kultuře Moravy, č. 10. ISBN 80-7275-052-06

- SEHNAL, Jiří a Jiří VYSLOUŽIL. *Dějiny hudby na Moravě: Vlastivěda moravská. Země a lid. Svazek 12.* Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2001. 311 s. Vlastivěda moravská, sv. 12. ISBN 80-7275-021-6.
- SMOLKA, Jaroslav DrSc. a kolektiv autorů. *Dějiny hudby.* 1. vyd. Brno: TOGGA agency, 2001. 657 s. ISBN 80-902912-0-1.
- VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček základních hudebních pojmů.* 3. vyd. B.m.: Ludmila Vrkočová, 1996. 221 s. ISBN 80-901611-3-8.
- VYVLEČKOVÁ, Michaela. *Hudba ve zlínských chrámech v letech 1945-1989.* Olomouc, 2019. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

DALŠÍ PRAMENY

- *Dokumenty II. vatikánského koncilu.* 1. vyd. Přeložil Oto MÁDR. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1995. 603 s. ISBN 80-7113-089-3.
- FLIEDR, Bob, ed. *Sborník: historie a současnost česko-slovenského gospelu.* Zlín: Salesiánský klub mládeže, 2010. ISBN 978-80-254-7750-2.
- GŘIVA, Martin, Pavel HLADKÝ, Pavel OSOHA a Jiří ŽIŽKOVSKÝ. *Zpěvník: historie a současnost česko-slovenského gospelu.* Vyd. 1. Zlín: Salesiánský klub mládeže Zlín, 2010. 231 s. ISBN 978-80-254-7751-9.
- *Hlaholík.* Česko, 1970.
- *Hosana: zpěvník křesťanských písní.* 1. vyd. Praha: Portál, 1993. 1 zpěvník. 634 s.
- *Hosana 2: zpěvník křesťanských písní.* 1. vyd. Praha: Portál, 1993. 1 zpěvník. 672 s.
- NĚMEC, Filip. *Koinonia.* Vyd. 8. Olomouc: Arcibiskupství Olomoucké, 2016.

- PALA, Josef. *Kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů*. Zlín: Římskokatolická farnost Zlín, 2004.
- POLC, Jaroslav. V. *Posvátná liturgie*. Řím: Křesťanská akademie, 1981. 481 s. Náboženská edice, Vatikánský Koncil, sv. 8.
- SKLENÁŘ, Marek. *Salesiánská výchova do kapsy*. Praha: SADBA, 2012.
- *YOUCAT – česky: katechismus katolické církve pro mladé*. Autor úvodu BENEDIKT [XVI.], přeložila Jindra HUBKOVÁ. V Praze: Karmelitánské nakladatelství, 2017, 301 s. ISBN 978-80-7566-012-1.
- *Život farnosti: průvodce životem farního společenství sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně*. [Roč. 17, č. 1 (2006)]. Zlín: Římskokatolická farnost, Zlín: Římskokatolická farnost Panny Marie Pomocnice křesťanů, [1990]-. sv. 17.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- *Bible online*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://bible-net.cz/app/b?book=Cor1&no=3>.
- *Církev.cz*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.cirkev.cz/>.
- *Convivium* [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www. <http://www.convivium.cz/>
- *Dvořák Zlín – smíšený pěvecký sbor*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.dvorak.zlin.cz/>.

- *Farnost sv. Filipa a Jakuba ve Zlíně*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.farnostzlin.cz/>.
- *Liturgie.cz*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.liturgie.cz/>.
- *Oficiální stránky města Zlína*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.zlin.eu/>.
- *Pastorace.cz*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.pastorace.cz/>.
- *Římskokatolická farnost Lukov - Kašava*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.falukov.cz/>.
- *Salesiáni Dona Boska*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.sdb.cz/>.
- *Salesiáni Dona Boska Zlín*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.sdbzlin.cz/>.
- *Úmrtní oznámení P. Stanislava Paláska*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.partzlin.cz/oznam/palasek.pdf>.
- *Víra.cz, Bůh, křesťanství*. [online]. 2020 [cit. 2020-04-25]. Dostupné z www: <http://www.vira.cz/>.

ROZHOVORY

- KAŠNÝ, Miroslav. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 6.1. 2020 v klub Pod Kánoí, Sadová 149, 760 01 Zlín
- MOLEK, Antonín Jeroným. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 13.1. 2020 v klub Pod věží, Okružní 5298, 760 05 Zlín
- OSOHA, Pavel. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 17.12. 2019 v klub Pod věží, Okružní 5298, 760 05 Zlín
- SCHNEIDER, Jaromír. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 13.12. 2019 v bytě p. Schneidera, Dlouhá 164, 760 01 Zlín
- ŠURANSKÝ, Ludvík. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 10.2. 2020 v klub Pod Kánoí, Sadová 149, 760 01 Zlín
- VILÍM, Michal. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 5.11. 2019 v klub Pod Kánoí, Sadová 149, 760 01 Zlín
- VYDROVÁ, Ludmila. *Rozhovor na téma: chrámová hudba*. Proběhl dne 25. 2. 2020 v klub Pod věží, Okružní 5298, 760 05 Zlín

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Kněží ve farnosti od roku 1945

Kněží 1945-1963

Duchovní správci

1942-1945 P. Bernard Přerovský

1945-1948 Mons. ThDr. Theodor Vavruša

1948-1989 P. Bernard Přerovský

Kaplani a kooperatoři

1941-1945 P. František Fiala

1941-1951 P. Rudolf Zdražil

1942-1951 P. Josef Váňa

1945-1953 P. Josef Zavadil

1950-1951 P. Jan Čechal

1951-1952 P. Václav Straka

1952-1954 P. Josef Vrana

1952-1954 P. Jan Čechovský

1954-1956 P. Vojtěch Cikryt

1954-1963 P. Jan Krist

1954-1973 P. Jaroslav Seidler

1956-1958 P. Stanislav Straňák

1958-1962 P. Bohumil Štěpánek, CSsR

1962-1967 P. Ladislav Šimek

Duchovní Osobnosti 1964-1969

Duchovní správce, děkan v r. 1964, probošt po 1970

1948-1989 P. Bernard Přerovský

Kaplani a kooperatoři

1962-1967 P. Ladislav Šimek

1963 P. Jan Vinkler

1963-1967 P. Jan Čechovský

1964-1973 P. Arnošt Červinka

1967-1972 P.ThLic. Vojtěch Vičánek

1969-2005 P. Karel Tinka, SDB.

Duchovní Osobnosti 1970-2003

Duchovní správce

1948-1989 P. Bernard Přerovský

1989-1990 P. František Merta

1990-1993 P. Stanislav Palásek, SDB.

1993-1998 P. Jan Žaluda, SDB.

1998-2006 P. Vojtěch Glogar

Kaplani a kooperatoři

1967 - 1973 P. Arnošt Červinka

1967-1972 P.ThLic. Vojtěch Vičánek

1970 P. Václav Turza

1972-1979 P. Stanislav Palásek, SDB.

1972 P.Bohuslav Norbert Sopuch, O. Praem.

1972 P. Jiří Stanislav Fiala, OMis.

1973-1977 P. Jan Graubner

1973-1974 P. Anton Lapšanský, SJ
1973-1975 P. Štefan Chlebo
1974-1975 P. Antonín Dohnal
1974-1989 P. František Merta
1975-1979 P. Zdeněk Angelik Mička, OP
1979-1981 P. Miroslav Kočvara
1979-1990 P. Jan Jiříček, SDB.
1985-1990 P. Vojtěch Daněk
1990 P. František Baroš, SDB.
1990-1992 P. František Chovanec, SDB
1990-1993 P. František Šrajec, SDB
1990-1993 P. Petr Vaculík, SDB.
1993-1996 P. Petr Piler, SDB
1993-1995 P. Dan Žůrek, SDB
1993-2001 P. Vít Dlapka, SDB.
1995-1999 P. Petr Košák, SDB.
1996-1997 P. Josef Klinkovský, SDB.
1996-2006 P. Vojtěch Glogar, SDB.
1996-1999 P. Jan Vodák, SDB
1997-2006 P. Pavel Caha, SDB
1998-2006 P. Pavel Šimůnek, SDB
1998-2000 P. Ondřej Matula, SDB
2000-2005 P. Jaroslav Trávníček, SDB
2000-2005 P. Petr Kopřiva, SDB
2002-2004 P. Jaroslav Vracovský, SDB

Duchovní osobnosti 2003-současnost

Duchovní správce

Do roku 2006 P. Vojtěch Glogar

2006-2018 P. Ivan Fišar

2018- současnost P. Kamil Obr

Kaplani a kooperátoři

SDB do roku 2006

P. Pavel Caha

P. Pavel Šimůnek

P. Karel Tinka

P. Josef Kopecký

Diecezní kněží

P. Petr Žůrek, Th.D., kaplan

P. Karel Hořák

P. Michal Krajewski

P. Roman Vlk

P. Pavel Šupol

P. Ondřej Talaš

P. Miroslav Obšivan, CM

Kněží ve farnosti Panny Marie Pomocnice křesťanů

Duchovní správce

2006-2007 P. Josef Kopecký

2004-2011 P. Ladislav Kozubík

2011-2018 P. Pavel Glogar

2018- P. Dan Žůrek

Kaplani

2006-2011 P. Karel Tinka

2000-2013 P. Petr Kopřiva

2000-2006 P. Jaroslav Trávníček

2006-2012 P. Pavel Glogar

2012-2015 P. Petr Cvrkal

2006- P. Petr Boštík

2014- P. Zdeněk Demel

2015- P. Radek Gottwald

2019- P. Jan Fojtů

Příloha č. 2 Lexikon dobrého sbormistra

LEXIKON DOBRÉHO SBORMISTRA

SBORMISTR MUSÍ

- být připravený
- dobře ovládat nejlépe klavír
- umět dirigovat
- udržovat disciplínu
- důsledně, ale přívětivě opravovat chyby
- zkoušet po kvartetech
- umět pomoci s intonací
- zlehčovat nácvik – neděsit hrůzou hrůzoucí
- odložit ostych při říkání pravdy
- nastavit rychlost práce
- udržet úroveň nasazené laťky
- nabudit zpěváky pro nácvik – pozitivita
- rozdávat úkoly členům – nedělat všechno sám

KOMUNIKACE S LIDMI

- jasné příkazy
- věcnost
- úcta
- radost = pozitivita
- psychologie

DRAMATURGIE

- široké spektrum
- liturgická podle období
- nepřepísknout schopnosti sboru
- neustálé občerstvování nácvikem nových skladeb

SBORMISTROVSKÁ PŘÍPRAVA

- přehrání skladby
- vysledovat členění skladby
- rozdělení k detailu
- tempo – po frázi a citu
- dynamika
- znalost všech hlasů – řešení problematických míst
- ze zkušenosti vyplyne rychlost nácviku
- přirozené a přesné vyslovování
- koncovky – na gesto

Příloha č. 3 Restaurátorský záměr k restaurování hrací části varhan

Restaurátorský záměr k restaurování hrací části varhan

Verze: XI/2019

Zlín

Farní kostel sv. Filipa a Jakuba

Zpracoval:

Jan Gottwald

Organolog Arcidiecése olomoucké

Olomouc, 2019

1. Kontaktní údaje

Římskokatolická farnost Zlín, IČ: 40995356, Sadová 149, 76001 Zlín

Statutární zástupce: R. D. Kamil Obr, farář a děkan, fazlin-sfaj@ado.cz, 733742700

Zástupce v technických věcech varhan: Jan Gottwald, organolog Arcidiecéze olomoucké, gottwaldjan@seznam.cz, 603185879

Technický administrátor farnosti: Pavel Šintál, sintal.pavel@ado.cz, 603 488 207

2. Popis nástroje

Jedná se o koncertně disponované dvoumanuálové pneumatické varhany s kuželkovými vzdušnicemi, které postavila krnovská fy RIEGER v r. 1931 jako svůj op. 2529⁹¹. Kostel je památkově chráněn jako nemovitá kulturní památka, varhany jsou chráněny jako movitá součást nemovité KP.

Varhanní skříň: funkcionalistický volný a symetrický Zn prospekt se secesní zdobnou konzolou s nápisem Laudate Dominum;

Žaluziová skříň pro II. manuál typické konstrukce s křídly směrem k oltáři.

Hrací stůl: typizované fabrické řešení dané firmy; volně stojící před nástrojem s orientací k hlavnímu oltáři; pneumatický, tlakový. Plastové sklopky v jedné řadě nad II. manuálem, táhla volných kombinací ve dvou řadách, potah kláves: celuloid, pedál: tvrdé Lg. Přidaná nepůvodní a nevhodná elektrozařízení: ohřívadla, zásuvky atd. Varhanní lavice: moderní, upravená se stavitelnou výškou.

Traktura: pneumatická, tlaková. Rozvody v SnPb trubičkách (místo měněno na PVC, např. registratura I. man.); mezirelé tlaková.

Vzduchová soustava: plovákový měch s klínovým foukačem v postamentu varhan (120x240 cm); samostatný plovákový měch pérový s tremolem pro II. manuál. Elektroventilátor v místnosti vedle kůru bez sání z kostela. Tlak vzduchu: I. man. a pedál: 113-114 mmVs, II. man. 102 mmVs; ladění zvyšováno z původních 435 Hz (snižované ladičky: kroužky a štučky); rovnoměrná teplota.

Vzdušnice: kuželkové. 1 pro I. manuál, 1 pro II. manuál, 1 pro pedál. Prospektové vzdušnice (Principál 8' s konduky, Oktávbas 8').

Píšťaly: viz popis u jednotlivých rejstříků, pořadí na vzdušnici za prospektem. Sn píšťaly většinou od 2' délky. Ladění: kroužky a štučky u SnPb a Zn píšťal.

Dispozice

Pedál, C-f1, 30 kláves a tónů

1. Pozoun	16'	5, Zn ozvučny s krey v 2/3 délce, nárazný jazyk, Lg boty
2. Basová flétna	4'	4, osazeno jazykovým 4' rejstříkem typu dulcian ⁹²
3. Oktávbas	8'	Zn prospekt, evangelní strana, samostatná vzdušnice, velmi dlouhé exprese
4. Cello	8'	3, Zn se smykavým válečkem
5. Principálbas	16'	1, bas Lg kryt, od F-Fs Lg otevřený
6. Subbas	16'	2, Lg kryt

⁹¹Dle katalogu firmy Rieger. Archiválie organologa Arcidiecéze Olomoucké.

⁹²Jedná se s největší pravděpodobností o transferovaný rejstřík, na C je číslo 25, tzn., že původně byl někde disponován jako 16'. Nárazný jazyk, Zn ozvučny v cca 1/2 délce. Úprava byla provedena, dle sdělení varhanáře R. Stehlíka na popud tehdejšího organologa Angelika Z. Mičky, který píšťaly dodal.

7. Echobas 16' trsm. č. 9

I. manuál, hlavní stroj, C-g3/g4, 56 kláves a 68 tónů

8. Trompeta 8' 11, Sn ozvučny, nárazný jazyk⁹³, 57-68 SnPb otevř. lab.
9. Bourdon 16' 4, 1-36 Lg kryt, dál PbSn kryt
10. Mixtura 4 nás. 7, Zn/SnPb, repetující, 57-68 chybí píšťaly⁹⁴
- C: 1 1/3'+1'+2/3'
- G: 2'+1 1/3'+1'+2/3'
- c0: 2 2/3'+2'+1 1/3'+1'
- c2: 4'+2 2/3'+2'+1 1/3'
11. Oktáva 2' 8, SnPb, na gs3 rep. na 4'
12. Oktáva 4' 9, 1-12 Zn, dál SnPb
13. Flute octaviant 4' 10, 1-17 Lg ot., dál SnPb 1x přefukující s dírkou
14. Principál 8' 1, Zn/Sn, částečně Zn prospekt na epištolní straně, samostatná vzdušnice, velmi dlouhé exprese
15. Flétna otevřená 8' 6, 1-12 Lg kryt, 13-29 Lg otevřená, dál od f1PbSn ot.
16. Roh kamzičí 8' 2, Zn/Sn, kónický
17. Kryt 8' 5, 1-24 Lg kryt, 25-56 Sn kryt, 57-68 Sn otevř.
18. Salicionál 8' 3, Zn/Sn, skříňový vous

II. manuál, žaluziový stroj, C-g3/g4, 56 kláves, 68 tónů

19. Vox coelestis 8' 8, Zn/SnPb se smykavým vousem, hrající od c0, nemá super-rozsah od výroby
20. Gamba 8' 9, Zn/SnPb se smykavým vousem
21. Koncertní flétna 8' 7, 1-12 Lg kryt, 13-29 Lg ot., dál SnPb 1x přefukující s dírkou
22. Principál rohový 8' 10, Zn/SnPb, mírně kónický
23. Noční roh 4' 5, 1-12 Zn kryt, 13-44 SnPb polokryt, dál SnPb ot.
24. Pikola 1' 6, nepůvodní; původně Fugara 4'⁹⁵
25. Kvinta 2 2/3' 4, SnPb, na gs3 repetice na 5 1/3'
26. Terc 1 3/5' 2, SnPb, na gs3 repetice na 3 1/5'
27. Flautino 2' 3, SnPb, od F 1x přefukující s dírkou
28. Kvintadena 16' 11, Zn kryt, vršky SnPb kryt
29. Hoboj 8' 1, SnPb ozvučny německé konstrukce, nárazný jazyk

Pomocná zařízení

Spojky (v řadě za sklopkami II. manuálu)

30. P+II 8'
31. P+I 8'

⁹³ Rejstřík upraven v r. 1997 R. Stehlíkem, vyměněny ozvučny ze Zn na SnPb v 1/1 délce, zbytek zařízení rejstříku je původní

⁹⁴ Původně byly disponovány pravděpodobně 2 řady: 4'+2 2/3'

⁹⁵ Dochováno c0-c2, přesazeno, odstraněn vous a udělána přefukující dírka. Při restaurování bude nutné doplnit 1-12 (C-H), 13-37 restaurovat a 38-56 doplnit restaurátorskými kopiemi, nemá super-rozsah od výroby. Současný 1' rejstřík naprosto nezapadá do dispozice a vyjma 25 fušersky upravených píšťal je doplněn depozitními píšťalami různé provenience.

32. I+II	8'	
33. I+II	4'	vystavěná po g4
34. I+II	16'	
35. II	4'	vystavěná po g4
36. II	16'	
37. I	4'	vystavěná po g4

Tlačítka pod I. man

Vypínač – VK II – VK I

Vypínač – P – MF – F – PLENO

Ručních rejstříků vypínač – Jazýčků vypínač – Tremolo II. man.

Šlapky nad prahem pedálu

Crescenda vypínač – Crescendo (válec) – Žaluzie II. man. (balanční šlapka)

Stav nástroje: nástroj je i přes některé sekundární zásahy v původním stavu a jedná se o mistrovský a katalogový výrobek fy RIEGER, který dokumentuje skvělou úroveň varhanářství po I. světové válce na našem území; nástroj se ve zvuku přiklání od německého k francouzskému zvukovému ideálu (smyky, přefukující flétny 8'+4'+2', široké alikvoty, jazyky). V rámci restaurování tak zasluhuje zodpovědný varhanářský přístup, aby byla zvláště jeho mimořádná zvuková hodnota zachována.

Rešerše posledních dohledaných oprav:

- 1997, oprava od varhanáře Richarda Stehlíka, Rohatec. Dle osobního sdělení byl nástroj kompletně vyčištěn, nakonzervován, zregulován, naintonován a naladěn. Byla upravena dispozice (viz výše) dle návrhu tehdejšího organologa Angelika Z. Mičky.
- 2010 a dále, opravy od varhanáře Petra Kováře, Praksice. Dle sdělení a dohledaných dokumentů se jednalo o dílčí opravy, které udržovaly nástroj v provozu schopném stavu.

Návrh prací při restaurování nástroje

Koncepce generální opravy

Nástroj od svého vzniku v r. 1931 neprošel řádnou generální opravou, proto je nutné k tomu zásadnímu technologickému kroku přistoupit nyní. Základním požadavkem generální opravy bude odborný a zodpovědný varhanářský přístup k jednotlivým dílům a částem nástroje, zejména k varhannímu prospektu, dekoru hracího stolu a zvukové stránce nástroje, tzn. že u dílů, které byly výše vyjmenovány bude maximálně zachována původní materie; díly, které nebude možné restaurovat, budou zhotoveny nově jako restaurátorské kopie (respektování původního materiálu, tvarosloví a funkce). Nástroj bude opraven dílensky, tj. bude kompletně demontován (hrací část) a odvezen do dílen, kde bude kompletně očištěn od hrubých nečistot a připraven tak ke 1. kontrolnímu dni, kde budou komisionálně odsouhlaseny všechny následné práce za účasti organologa NPÚ a arcidiecéze; následně bude vydáno závazné stanovisko – rozhodnutí k realizaci restaurování. Proto tento materiál slouží pouze jako vstupní k přípravě náročného restaurování.

Kompletní generální oprava za zachování pneumatické traktury

Varhanní skříň: kompletní čištění, konzervace (případně petrifikace), truhlářské výspravy. Dekor varhanní skříňe a hracího stolu bude řešen samostatným restaurátorským záměrem.

Varhanní prospekt: kompletní čištění a konzervace; v případě opadávání stříbrenkové povrchové úpravy bude tato odborně sejmuta a prospektové píšťaly budou srovnány, vytmeleny a znovu nastříkány odsouhlaseným odstínem barvy.

Nosná konstrukce varhan: kompletní revize, doplnění nosných prvků, truhlářské výspravy, konzervace a petrifikace. Bude kompletně truhlářsky vyspravena žaluziová skříň (včetně kontroly těsnosti); oprava vedení a nové přetěsnění křídel dle původních vzorů.

Hrací stůl: kompletní rozbor, čištění, konzervace, petrifikace, truhlářské výspravy všech částí s a dílů včetně pneumatického vedení. Odstranění všech nepůvodních zařízení (elektrozařízení) a truhlářské zapravení otvorů po nich. Kompletní výměna všech papírů, kůží, filců, míšků a membrán, všech dosedových materiálů atd. Nová kalibrace kláves, případná výměna všech per; nová regulace všech chodů, zprovoznění a bezvadné zfunkčnění všech částí stolu (bezchybné funkce všech aparátů). Rekonstrukce manuálové klaviatury: výměny potahů za celuloid/eben, pedálnice (revize/oprava/kopie náklížků), šlapek, lavice, prahu pedálu a pódia. Rekonstrukce sklopek: doporučuji nové gravírování dle původního vzoru, případně nové sklopy ze stabilnějšího materiálu (viz rekonstrukce varhan v Kyjově a Olomouci-Hejčíně); stejný postup navrhuji při opravě zapínání pomocných zařízení (tlačítka, šlapka).

Traktura: kompletní rozbor, čištění, konzervace, petrifikace a truhlářské výspravy všech částí a dílů. Odstranění všech nepůvodních částí. Výměna všech měkkých materiálů (kůže, plsti atd.), kompletní zfunkčnění a zaručení bezproblémového chodu (všechny vzdušničky, relé a mezirelé). Pokud dojde k lokální výměně SnPb trubiček, budou vyměněny dle původního materiálu i vzoru (krátké úseky). V případě, že bude nutné měnit větší úseky vedení, bude toto řešení dopředu konzultováno s organologickým dozorem.

Vzdušnice: kompletní rozbor, čištění, konzervace, petrifikace a truhlářské výspravy všech částí a dílů. Odstranění všech nepůvodních součástí. Revize všech kuželek (výměna vadných) včetně vedení a usazení, restaurování usazení, nová kalibrace (tzn. kompletní rozbor všech, revize kůží: případná výměna, revize a případná výměna vedení: drát se závitěm). Výměna všech měkkých materiálů (oříšky, filce, plsti), nové těsnící kůže (plsti) a nové olepení papírem. Kompletní restaurování rejstříkových ventilů včetně funkčních vedení. Restaurování všech píšťalnic. Rekonstrukce usazení píšťal (lavečky, stojánky, věšáčky spod.), doplnění chybějících prvků a zesílení nosných konstrukcí.

Vzduchová soustava: kompletní čištění, konzervace, petrifikace a truhlářské výspravy všech částí a dílů, všech materiálů – i kov. Odstranění všech nepůvodních součástí, zapravení všech nepůvodních otvorů na vzduchové soustavě. Kompletní výměna všech měkkých materiálů na všech měchách a vzduchové soustavě (papíry, kůže, filce atd.); kompletní rekonstrukce regulace a vedení všech měchů (péra, nůžky atd.). Zachování původního tlaku vzduchu, viz výše u popisu varhan v rozsahu strojů: 102-114 mmVs (detailní nastavení proběhne po zvukových

zkouškách). Repase stávajícího elektroventilátoru. Nová tlumící bedna odpovídající velikosti s odhlučněním bude umístěna na stávajícím místě (kombinace masivu, překližky a MDF), bude zhotoveno nové sání do bedny elektroventilátoru (viditelná část z Lg s filtrační sítkou); proběhne rekonstrukce regulační záklopy; zapojení elektrozařízení s elektrovizí dle současných norem ČSN.

Píšťaly:

- Lg: kompletní čištění, konzervace, petrifikace a truhlářské výspravy všech částí a dílů. Sejmutí všech nepůvodních nátěrů. Grafitování průlinek. Revize těsnosti dřeva a zátek, výměna všech těsnících kůží u krytů a polokrytů. kalibrace předkryvek. Případné snižování a úpravy výřezů na původní tlak, respektování dobové intonace fy RIEGER. Doplnění chybějících píšťal.
- Zn/SnPb: kompletní čištění mokrou cestou, revize ladítek, rovnání těl, cínařské výspravy, revize kloboučků a výměna těsnících kůže u krytů a polokrytů, doletování chybějících vousů atd. Kompletní revize ladiček a jejich oprava. Případné snižování a úpravy výřezů na původní tlak, respektování dobové intonace fy RIEGER. Doplnění chybějících píšťal.
- Jazyky: kompletní čištění ozvučen jako u Zn/SnPb píšťal. Restaurování všech bot, usazení jazýčků a ladiček. Nové jazýčky budou zhotoveny dle původních vzorů (materiál, tvarosloví, tloušťka). Intonace bude postupně probíhat dle zvukových zkoušek.
- Návrat k původní dispozici nástroje, tj. restaurování rejstříku Fugara 4' (viz výše) do II. manuálu a rejstříku Basová flétna 4' dle dobových vzorů fy RIEGER s odpovídající menzurou, konstrukčním řešením a intonací.

Intonace a ladění varhan: varhany budou dobově naintonovány, dle vzorových nástrojů fy RIEGER, 30. léta 20. stol. na původní tlak. Výška ladění bude stanovena na kontrolních dnech, předpokládá se (viz ladičky), že ladění bude mezi 435-440 Hz na a1. Teplotura rovnoměrná.

Další: kompletní výmalba kůru nad varhanami a za varhanami. Úprava pódia v okolí hracího stolu kvůli přístupu k servisním bodům. Zajistí farnost s předstihem na své náklady.

Použité materiály: Lignofix-Varhany III, Solakryl, mikrokrystalický vosk, tmely, včelí vosk, damara, karnaubský vosk, kalafuna. Dráty, zinkochromátovací lázeň, Revax. Dřevo, kůže (různé druhy, dle původních vzorů a funkčnosti; kůže budou bez chromového činění), kostní a kožní klíh, kontaktní a expanzní lepidlo, disperzní lepidlo, papíry, míšky a membrány (štípenka, simile apod., nebude použit Polypel). Cín, olovo a materiály potřebné k cínařským opravám a výrobě restaurátorských kopií. Různé druhy laků a šelak (dle původních materiálů). Budou odstraněny všechny nepůvodní křížové šrouby (často nemají odpovídající tloušťku a délku) a budou nahrazeny mosaznými (případně kovovými) vruty s drážkou (šlic).

Technologické postupy

- Lg díly: mechanické případně mechanicko-chemické čištění, (včetně snímání všech nepůvodních nátěrů), vyjma brusných papírů, čištění tlakovým vzduchem a omýváním vodou s přísadkou a dále suchou párou. Konzervace Lignofixem III-varhany. Petrifikace Solakrylem v lázni a následné tmelení a zpevňování směsí vosků a pryskyřic. Finální

úpravou bude voskování, všechny výletové otvory budou zapraveny. Tmelení: směs vosků, epoxidových a akrylátových tmelů. Lepení: klíž za tepla, disperzní, kontaktní a expanzní lepidlo.

- Kovové díly: čištění mechanicky, příp. chemicky všech korozí, restaurování tanátováním, příp. černěny zinkochromátováním (stabilizace spolu s mikrokrystalickým voskem) a bude použit Revax (PbSn díly). Opravy všech poškození.
- Letování, zapojování elektrických a elektronických součástek.
- Konzervace bude prováděna nátěrem, případně máčením. Petrifikace výhradně máčením poškozených dílů ve vanách.

Zpracoval:

Jan Gottwald, organolog Arcidiecése olomoucké

77110 Olomouc, Biskupské nám. 2

M: 603185879, gottwaldjan@seznam.cz

Příloha č. 4 Fotografie – varhany

Příloha č. 5 Fotografie – Kostel sv. Filipa a Jakuba

Primiční mše svatá P. Emila Matúšů v roce 1977

Příloha č. 6 Fotografie – Kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů

